

MULTIKULTURNÍ VÝCHOVA

BEDÝNKY PŘÍBĚHŮ SLOVENSKO

METODICKÉ A PRACOVNÍ LISTY

pro 4.–5. ročník

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Jak pracovat s metodickými materiály?

Dostávají se Vám do rukou metodické materiály pro práci s dětmi – **Bedýnky příběhů**, které vycházejí z dlouhodobého projektu InBáze zaměřeného na realizaci multikulturních vzdělávacích programů ve školách a dalších veřejných prostorech. Kultura konkrétních zemí je dětem a dospělým přiblížena pomocí vyprávění pohádek, povídaní o zemi a výtvarných dílen, na nichž mají účastníci možnost své zážitky zpracovat pomocí tradičních materiálů a technik dané země.

Veškeré naše zkušenosti z realizace stovek programů v pražských i mimopražských školách jsme se snažili vložit do následujících metodických materiálů a předkládáme Vám metodiku zaměřenou na **Slovensko**.

Materiály jsou zpracované jako inspirace v rámci **průřezového tématu multikulturní výchova** a mají sloužit jako odrazový můstek k poznávání jiných kultur. Každý z nás má svůj vlastní postoj a přístup k výuce a při kontaktu s dětmi jim také předáváme své zkušenosti a názory, proto při práci s metodikou můžeme volit a upravovat aktivity a témata, která nás zajímají a jsou vhodná pro konkrétní věk a danou skupinu dětí, se kterou právě pracujeme. Časová dotace u aktivit je také orientační, a je třeba ji vždy zvážit a přizpůsobit konkrétním podmínkám.

Metodické materiály mají několik částí. **Kultura a jazyk konkrétních zemí jsou dětem přiblíženy pomocí pohádek**, které pomáhají poznat osobitost země a představují tak důležitý **pramen k pochopení identity lidí**, kteří z ní pocházejí. Dále jsou v metodice informace o dané zemi zpracované do jednotlivých předmětů: *Český jazyk, Matematika, Vlastivěda, Přírodověda, Výtvarná a pracovní výchova, Anglický jazyk, Hudební výchova a Tělesná výchova*.

V materiálech **najdeme pracovní listy s nejrozličnějšími úkoly**, pohybové a výtvarné činnosti, ale i hudební a divadelní aktivity, jazykové hry, audionahrávky a video ukázky, odkazy na tipy a zajímavosti. Tyto aktivity jsou představeny s využitím **různých výukových metod a strategií**, jako jsou například: skupinová, párová a samostatná práce, didaktická hra, zážitková metoda, projektové vyučování, prezentace, výklad, diskuse, čtení, pozorování, předvídání, brainstorming, poslech a imitace a další.

Jedná se o **určitý návod**, jak s informacemi o konkrétní zemi pracovat, ale není nutné se snažit zařadit do výuky všechny aktivity a striktně dodržovat navržené postupy a instrukce. **Metodika funguje jako celek** a jednotlivé oblasti jsou vzájemně provázány, **ale také ji můžeme rozdělit na jednotlivé části** a pracovat s nimi zvlášť v průběhu roku.

Přejeme příjemnou zábavu při práci s metodikou.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

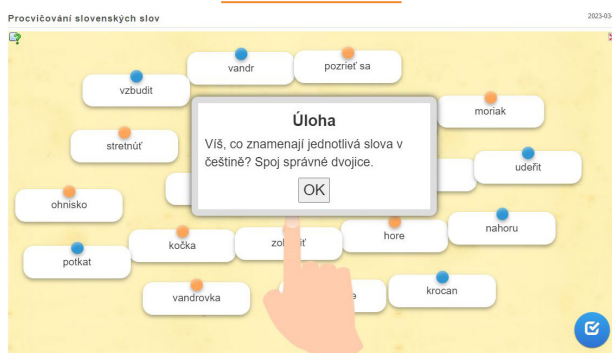

K metodickým a pracovním listům byly vytvořeny i **interaktivní materiály**.

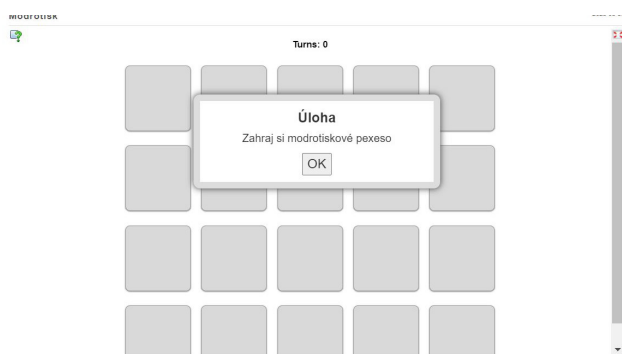
Na portálu LearningApps.org a Genial.ly jsou k dispozici tato cvičení (pro zobrazení stačí kliknout na hypertextový odkaz):

POHÁDKA

Výtvarná a pracovní výchova

MODROTISK

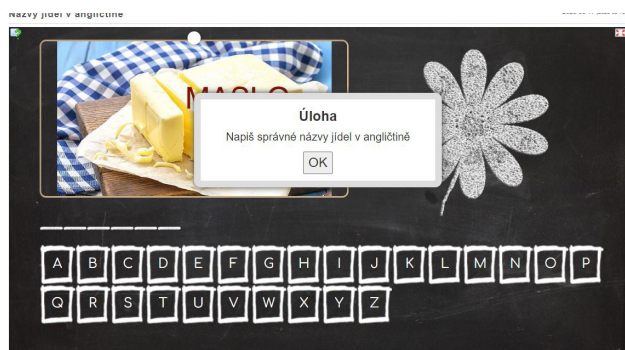

KVÍZ SALAŠNICTVÍ

Anglický jazyk

NÁZVY JÍDEL

SLOVENSKÁ KUCHYNĚ

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

METODICKÉ LISTY – POHÁDKA (PL 1–3)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk a literatura, Další cizí jazyk, Výtvarná a pracovní výchova
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, moderování, řízená diskuse, samostatná a skupinová práce, prezentace, storytelling, dramatizace, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, nácvik pohybových a pracovních dovedností, hra, zážitková metoda, projektové vyučování
Časová dotace:	3 vyučovací hodiny nebo třídní projekt s divadelní inscenací
Vzdělávací cíle:	poznávání české kultury pomocí pohádky, rozvoj slovní zásoby prostřednictvím pohádky, rozvoj kreativity
Pomůcky:	tabule, interaktivní tabule, pracovní listy (PL1–3), psací potřeby, papír, výtvarné potřeby, špejle, nůžky

Postup:

- 1) Žáci si vezmou papír a pero a pohodlně se s nimi usadíme, jak jsme zvyklí, nejlépe do kruhu na koberec nebo židle. Přečteme si společně ve slovenštině pohádku *Ako išlo vajce na vandrovku* z knížky pohádek *Bylo nebylo...*, [ZDE](#). Pokud máme ve třídě žáka ze Slovenska, zapojíme ho do čtení, případně pustíme nahrávku ve slovenštině, kterou najdeme [ZDE](#) (Metodické materiály, *Bylo nebylo...*, Audionahrávky).
- 2) Požádáme žáky, aby si v průběhu čtení na papír poznamenali jednotlivé postavy pohádky nebo také slova, kterým nerozuměli. V případě potřeby děláme při čtení pauzy, audionahrávku zastavujeme, aby stihli vše pochytit a zapsat.
- 3) Po přečtení sepíšeme hlavní postavy pohádky na tabuli a připíšeme k nim české ekvivalenty. Postupně si také vysvětlujeme jednotlivá slova, kterým žáci ve slovenštině neporozuměli. Vyzkoušet si své znalosti můžeme také v [online aplikaci](#).
- 4) Dále si o pohádce společně povídáme, ptáme se Znáte nějakou podobnou pohádku? V Česku je to pohádka *Zvířátka a loupežníci*, v Německu zase *Brémští muzikanti*. Následně můžeme žáky

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

rozdělit do skupinek a nechat každou, aby společně vytvořila **alternativní závěr pohádky** na téma, co by se stalo, kdyby stařena pustila zvířátka dovnitř. Po dokončení zástupci jednotlivých skupinek svoje texty přečtou ostatním a můžeme hlasovat o tom, který závěr nám přišel nejzajímavější.

5) S pohádkou můžeme dále tvořivě pracovat. Český text pohádky najdeme **ZDE**. Nabízí se varianta zahrát si ji s pomocí maňásků, které si žáci sami vyrobí. Nebo pokud máme dostatek času a žáci o to projeví zájem, můžeme pojmout pohádku jako třídní projekt a s žáky pohádku zdramatizovat a připravit jako divadelní inscenaci. Podle schopností a dovedností žáků mezi ně rozdělíme jednotlivé divadelní profese, někdo bude představovat herce, vypravěče, režiséra, scenáristu, kameramana, scénografa, maskéry a další. Celé představení můžeme předvést rodičům nebo dalším třídám. Žáci si tak vyzkouší jednotlivé role naživo, získají při vzniku a představení divákům zkušenost, která je nepřenosná a trvalá.

6) Pro práci s pohádkou můžeme využít také pracovní listy, rozdáme žákům **PL1**, ve kterém si zopakují dějovou linii pohádky. Jejich úkolem je rozhodnout, která tvrzení jsou správná a které nikoliv a poté doplnit odpovídající písmeno do tajenky. Zjistí jméno jedné z největších českých spisovatelek. Necháme je úkol samostatně vypracovat a poté si společně procházíme odpovědi a tajenku.

	Pravda pravdoucí	Lež jako věž
Jednoho dne se vydalo vejce na vandr a potkalo vola.	B	
Vůl se k němu přidal, šli dál a přišli do vesnice.		A
Narazili na koně.	R	
Kůň s nimi jít nechtěl, a tak pokračovali dál jen ve dvou.		B
Postupně se k nim přidali kočka, kačena, krocan a rak.	O	
Přišli do lesa, kde nebylo ani živáčka, všude pusto, prázdné.	R	
Byli unavení, a tak se posadili na pařezy a vytáhli svačiny.		A
Blížila se noc, proto se všichni uložili ke spánku.		P
Usnuli, ale najednou je probudil příšerný hluk.		A
Vejce řeklo kočce, aby vylezla na strom, protože dobře vidí.	N	
Uviděla v dálce chýši, ke které se všichni společně vydali.	K	
Kůň zabouchal na dveře chýše a vyšla mladá dívka.		L
Zvířátka se v chýši schovala na různých místech.	O	
Do chýše dorazila banda zbojníků, kteří se vrátili z lupu.	V	
Zbojníci je pěkně přivítali a společně žili v chaloupce až do smrti.		Á

Tajenka: BARBORA PANKLOVÁ je dívčí jméno **Boženy Němcové**.

Ukážeme si fotografii Boženy Němcové a ptáme se žáků *Co vám říká jméno Božena Němcová? Četli jste některou z knih, co napsala? Babička, Divá Bára, V zámku a podzámčí, Pohorská vesnice. Možná jste viděli filmy Babička nebo V zámku a podzámčí?* Božena Němcová je spojována se snahami žen o dosažení společenské nezávislosti a rovných práv stejně jako i prosazování identity českého národa. Svým působením si vydobyla pozici české **národní patronky**. Kromě literárního díla Boženy Němcové je předmětem zájmu také její soukromí, zejména nešťastné manželství s Josefem Němcem a vztahy s muži, ale také bída, politické pronásledování a zdravotní obtíže, které vedly k její předčasné smrti v pouhých 41 letech. **Na další straně najdeme obrázky k promítnutí ve třídě.**

Žáci pravděpodobně nevědí, že za mnoho pohádek, které dnes známe, vdčíme právě Boženě Němcové. Božena Němcová si hodně pohádek pamatovala z dětství, četla také německé sbírky pohádek, legend a pověstí. Byla výbornou vypravěčkou, a proto ji přátelé pobízeli, aby pohádky zaznamenala a vydala. V letech 1845 až 1847 sepsala Národní báchorky a pověsti, které byly poté v letech 1847 až 1847 vydávány postupně v sedmi sešitcích. Tematicky se opírají o podání ze severovýchodu Čech a oblasti Chodska, kde sbírala materiál k sepsání lidových motivů pohádek. Dvanáct pohádek je uměle vytvořených.

Mezi nejznámější pohádky patří:

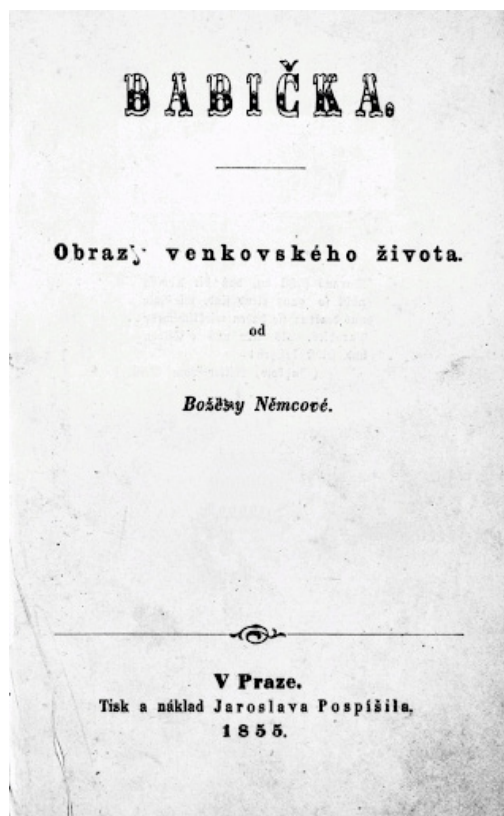
- *O Popelce* – zfilmována jako **Tři oříšky pro Popelku**
- *Čertův švagr* – zfilmována jako **S čerty nejsou žerty**
- *Potrestaná pýcha* – zfilmována jako **Pyšná princezna**
- *O princezně se zlatou hvězdou* – zfilmována jako **Princezna se zlatou hvězdou na čele**
- *Čert a Káča* – zfilmována jako **Hrátky s čertem**
- *Neohrožený Mikeš* – zfilmována jako **O statečném kováři**
- *Sedmero krkavců* – zfilmována **Ludvíkem Rážou, Alicí Nellis**
- *O Slunečníku, Měsíčníku a Větrníku* – zfilmována jako **Princ a Večernice**
- *O Smolíčkovi* – zfilmována animovaná pohádka **Jiřím Brdečkou a Břetislavem Pojarem**
- *Princ Bajaja* – zfilmována **Antonínem Kachlíkem**, animovaná pohádka **Jiřího Trnky**
- *Šternberk* – zfilmována jako **Jak si zasloužit princeznu**
- *O chytré princezně a Spravedlivý Bohumil* – zfilmována jako **Čertova nevěsta**
- *O kohoutkovi a slepičce*
- *O zlatém kolovrátku*
- *O hloupém Honzovi*
- *O Perníkové chaloupce*
- *Chytrá horákyně*

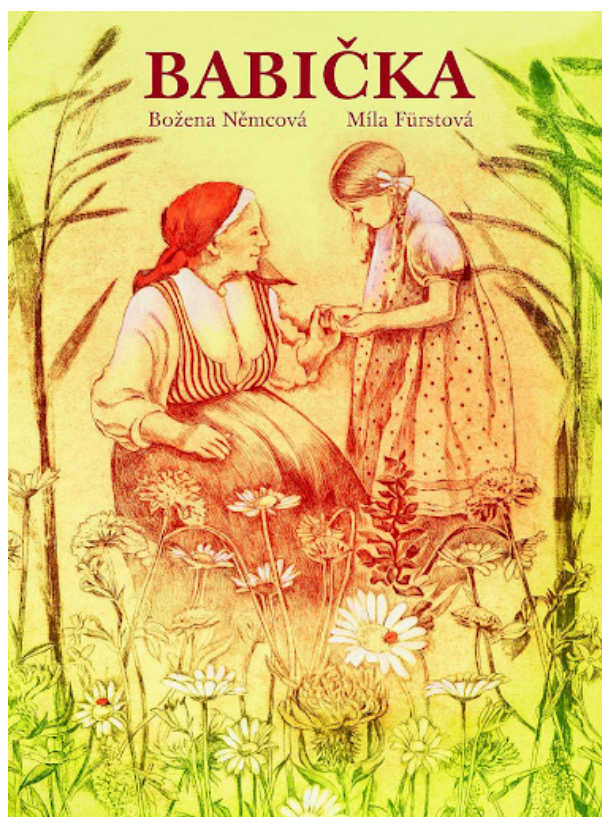

Portrét Boženy Němcové od J. V. Hellicha, zdroj: Muzeum Boženy Němcové v České Skalici

1. vydání Babičky z roku 1855

Nejnovější vydání z roku 2021

Se slovenským folklorem se seznámila při návštěvách manžela na Slovensku. Adaptovala zápisy slovenských překladatelů a sepsala v letech 1857 až 18578 **Slovenské pohádky a pověsti**. Při překladu do češtiny ponechávala dialogy ve slovenštině. Převaha kouzelných pohádek, ústní vyprávění bylo uchováno věrněji než v českých pohádkách.

Mezi nejznámější pohádky patří:

- *O dvanácti měsíčkách*
- *Sůl nad zlato*
- *Jak šlo vejce na vandr*

7) V dalším PL2 je úkolem žáků popsat vlastnosti některých postav z pohádky. Při společné kontrole o vlastnostech diskutujeme.

Chýše – chatrč, bouda, chaloupka, primitivní obydlí

Pocestný – poutník

Škopek – dřevěné nebo kovové vědro, nádoba na vodu

Cep – zemědělské nářadí, které se používá při mlácení slámy

Povídáme si také o slovech **vandr, vandrování, tovaryš**. Ptáme se žáků *Už jste někdy vandrovali a přespávali jste pod širákem? Jaké to bylo?*

Původ slova **vandr** pochází z německého *wandern* neboli putovat a má dva významy. Původní význam se váže k tradici několikaletého cestování, kdy **tovaryš (učedník, žák)** po vyučení se řemeslu u svého mistra musel strávit několik let na cestách a získávat zkušenosti z různých dílen. V současnosti se toto slovo používá k označení vícedenního pěšího výletu do přírody, který je uskutečněn jen s nejnutnější výbavou a zahrnuje přespání tzv. „pod širákem“, maximálně v nějakém provizorním přístřešku.

Zbojník bylo v 16. až 18. století dobové označení pro **loupežníky a lupiče**, především na moravsko-slovenském pomezí, a pochází ze slovenštiny.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

8) Nejslavnějším slovenským zbojníkem byl **Juraj Jánošík**. Pustíme si nejprve **Pověst o Jánošíkovi**. Podle slovenského lidového podání byl Jánošík obdařen **magickými předměty** (**kouzelná valaška, čarovný opasek**), které mu dávaly nadpřirozené schopnosti. Okrádal především šlechtice a ze svého lupu vyděloval část pro chudé, tedy **bohatým bral a chudým dával**. Jedná se však o ničím nepodloženou legendu a Jánošík byl i z pohledu své doby prostý zločinec. Pro svůj odpor k vrchnosti byl slovenskými obrozenci představován jako romantický hrdina bojující za slovenský národ proti maďarskému útlaku. Poté necháme žáky, aby nakreslili svou představu o slavném zbojníkovi na **PL3**.

Pravda o Juraji Jánošíkovi je taková, že se narodil v obci **Terchová (čteme Těrchová) v roce 1688**. Dochovaly se informace týkající se jeho křtu, jména rodičů a některých sourozenců. V roce 1700, **ve svých 18 letech, vstoupil do armády a bojoval proti Habsburkům** v protistavovském povstání. Z vojenské služby byl rodiči vykoupen a propuštěn na podzim roku 1710. Po návratu do Terchové ho přizval ke zboji **vůdce zbojníků Tomáš Uhorčík**, se kterým se setkal jako císařský voják, když byl Uhorčík vězněn na hradě Bytči. Postupně se **Juraj Jánošík stal vůdcem zbojnické skupiny, která přepadávala od roku 1711 až 1713** bohaté kupce na Slovensku, ale také na Moravě, ve Slezsku a v Polsku.

Poprvé Jánošíka dopadli společně s Uhorčíkem v říjnu 1712. Na svobodu se dostali díky intervenci podžupana Pavla Lányiho, podporovatele povstání proti Habsburkům. **Definitivně byl Jánošík dopaden v březnu 1713 společně s Uhorčíkem** a oba byli uvězněni na zámku Vranovo u Liptovského Mikuláše. **Soudní proces** se konal **16. a 17. března 1713** a Juraj Jánošík byl odsouzen k trestu smrti zavěšením na hák za levý bok.

O Jánošíkovi bylo napsáno několik knih a natočeno několik filmů, naposledy slovensko-polsko-česko-maďarský film *Jánošík – Pravdivá historie* z roku 2009 od známé polské režisérky Agnieszky Holland.

Další nalezneme YouTube:

- dokument **Juraj Jánošík – skutečný příběh zbojníka** (délka 23:25)
 - film Jánošík z roku 1963 ve slovenštině – **Jánošík 1. diel**, (délka 1:18:09), **Jánošík 2. diel**, (1:27:53)
- Debatujeme s žáky o Jánošíkovi. Ptáme se jich *Jaké vlastnosti museli mít zbojníci? Co myslíte, že je vedlo k takovému způsobu života?* Srovnáváme také s českými historickými osobnostmi nebo vyvzeme žáky, aby uvedli příklady dalších podobných postav z literatury či filmu (např. Robin Hood, Václav Babinský).

Pokud pouštíme ukázky filmu v originálním znění, ptáme se žáků, zda rozuměli slovenským výrazům a také si vysvětlujeme historické souvislosti.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Nejslavnější slovenský zbojník Juraj Jánošík

Jánošíkova socha v Terchové

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Vzpomeň si na děj pohádky a rozhodni o pravdivosti vět. Písmena poté opiš do tajenky. Zjistíš jméno naší známé spisovatelky, která v češtině tuto slovenskou pohádku literárně zpracovala.

PRAVDA LEŽ JAKO
PRAVDOUCÍ VĚŽ

Jednoho dne se vydalo vejce na vandr a potkalo vola.	B	D
Vůl se k němu přidal, šli dál a přišli do vesnice.	E	A
Narazili na koně.	R	N
Kůň s nimi jít nechtěl, a tak pokračovali dál jen ve dvou.	I	B
Postupně se k nim přidali kočka, kačena, krocan a rak.	O	S
Přišli do lesa, kde nebylo ani živáčka, všude pusto, prázdno.	R	A
Byli unavení, a tak se posadili na pařezy a vytáhli svačiny.	M	A
Blížila se noc, proto se všichni se všichni uložili ke spánku.	E	P
Usnuli, ale najednou je probudil příšerný hluk.	Z	A
Vejce řeklo kočce, aby vylezla na strom, protože dobře vidí.	N	R
Uviděla v dálce chýši, ke které se všichni společně vydali.	K	O
Kůň zabouchal na dveře chýše a vyšla mladá dívka.	T	L
Zvířátka se v chýši schovala na různých místech.	O	I
Do chýše dorazila banda zbojníků, kteří se vrátili z lupu.	V	N
Zbojníci je pěkně přivítali a společně žili v chaloupce až do smrti.	E	Á

Tajenka: _____

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

INBÁZE

Napiš, jaké vlastnosti podle tebe mají jednotlivé postavy pohádky.

stařena _____

zbojníci _____

vejce _____

vůl _____

kůň _____

kočka _____

Vysvětli následující pojmy:

chýše _____

pocestný _____

škopek _____

cep _____

tovaryš _____

vandr _____

zbojník _____

Nakresli, jak si představuješ slavného zbojníka Juraje Jánošíka. Nezapomeň na magické předměty, které ho ochraňovaly (kouzelná valaška a čarovný opasek).

METODICKÉ LISTY – ČESKÝ JAZYK (PL 4–5)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk, Přírodověda
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, moderování, řízená diskuse, samostatná, párová a skupinová práce, prezentace, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, hra, zážitková metoda, projektové vyučování
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	uvědomění si blízkosti češtiny a slovenštiny, seznámení se s rozdíly v abecedě, odhadování názvů zvířat ve slovenštině, porozumění textu slovenských vtipů, nácvik jazykolamů, osvojení základních pozdravů ve slovenštině, informace o existenci Československa – společného státu Čechů a Slováků
Pomůcky:	pracovní listy (PL4–5), tabule nebo interaktivní tabule, psací potřeby

Postup:

1) Na úvod si představíme slovenský jazyk. **Slovenština** patří stejně jako čeština mezi **západoslovanské jazyky**. Slovenština je češtině ze všech jazyků nejbližší. Ptáme se žáků *Proč tomu tak je? Znáte nějaké další podobné jazyky?* Je jím určité polština.

Seznámíme žáky s trochou historie. **Čeština měla** během své historie vždy **větší prestiž než slovenština**. Psaný jazyk se v češtině vyvíjel od 13. století, zatímco slovenština se používala po staletí pouze **jako lidová nářečí**. Na velké části Slovenska fungovala čeština od 15. do 18. století jako spisovný jazyk, což napomáhalo k podobnosti obou jazyků. Čeština používaná na Slovensku byla zpravidla v menší či větší míře obohacená o slovenské elementy (slovakismy). **Slovakizovanou češtinou** byla také sepsána část **Žilinské městské knihy**, což je vůbec nejstarší památka slovenského písemnictví z roku **1451**. V době slovenského národního obrození v **19. století** došlo k vytvoření **nového slovenského spisovného jazyka, který se začal od češtiny vzdalovat** (částečně i záměrně). V této době se do spisovného jazyka přejímala jednotlivá slova z nářečí a zejména v biologii se vytvořila samostatná vědecká terminologie.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

Od roku 1918, v době společného státu, se **jazyky opět sblížovaly**. V meziválečném období byly čeština a slovenština považovány za dvě spisovné varianty jednoho **československého jazyka**. Tento názor vycházel z myšlenky **čechoslovakismu** a byl opuštěn po druhé světové válce. Zejména **od 60. a 70. let 20. století** přispívala k podobnosti dnešní slovní zásoby vzájemná dostupnost **prostřednictvím rozhlasu, filmu a televize** ve společném státě. Všichni občané se tak dostali do kontaktu s druhým jazykem.

Ve slovenštině v dobách komunismu také vycházely zajímavé zahraniční knihy. **Od rozdělení státu se oba jazyky opět začínají oddalovat.**

2) Ptáme se žáků *Hovoríte po slovensky?* Pokud máme nějaké knihy ve slovenštině, vezmeme je do třídy a zkusíme společně přečíst určitou část. Pokud máme ve třídě dítě, jehož mateřštinou je slovenština, můžeme ho do aktivity nenásilně zapojit jako „jazykového experta“.

3) Upozorníme děti, že slovenština používá některá písmena, která čeština nemá a naopak. Více k tomuto viz Pracovní karta 4, **Slovenská bedýnka příběhů**, na které si můžeme vyzkoušet také základní slovenské fráze, které najdeme také na stejném odkazu také na audionahrávce.

Hlavní rozdíly mezi slovenštinou a češtinou jsou tyto. Slovenština má proti češtině navíc tyto fonémy:

- měkké <ľ>, např. ve slově klíč, česky klíč
- dlouhé slabikotvorné <ŕ, ľ>, např. slova hlĺbka, krĺčok, česky hloubka, krček
- /dz/, v češtině zaniklo, odpovídá mu /z/, např. medzi, česky mezi
- dvojhlásky /ja/, /ie/, /iu/, psané <ia, ie, iu>, např. piaty, biely, česky pátý, bílý
- dvojhlásky /uo/, zapisovaná <ô>, v češtině se změnila na dlouhé /u:/, zapisované jako <ů>, např. kôň, česky kůň

V češtině se na rozdíl od slovenštiny vyskytují:

- /ř/, zapisované jako <ř>, ve slovenštině mu odpovídá /r/, slovensky rybár, pri, česky rybář, při
- dvojhlásky /ou/, zapisovaná <ou>, slovensky múka, česky. mouka; ve slovenštině se vyskytuje <ou> pouze v 7. pádu jednotného čísla ženského rodu (ženou, rastlinou, skriňou)

4) Můžeme si zkusit „zlomit jazyky“ a vyzkoušet nácvik slovenských jazykolamů. Nejprve je žákům přečteme, přeložíme do češtiny a vysvětlíme si jejich význam. Pokud si nejsme jistí výslovností, použijeme **google translator**.

Kapitan Korkorán kúpil kilo kyslej kapusty, ktorá koštovala kovovú korunu.

Kapitán Korkorán koupil kilo kysaného zelí, která stála kovovou korunu.

Keď nenaolejujeme linoleum, tak naolejujeme lampu. Keď nenaolejujeme lampu, tak naolejujeme linoleum.

Když nenaolejujeme linoleum, tak naolejujeme lampu. Když nenaolejujeme lampu, tak naolejujeme linoleum.

Sašo vešia osušku. Sašo vešia osušku. Sašo vešia osušku.

Saša věší osušku. Saša věší osušku. Saša věší osušku.

Vojáci sú vyrukavičkovaní a veliteľ je najvyrukavičkovanější.

Vojáci jsou vyrukavičkování a velitel je nejvyrukavičkovanější.

Tip: Jazykolamy vytiskneme a rozstříháme na jednotlivá slova. Žáky rozdělíme do skupinek podle počtu slov v jazykolamu. Každý žák ve skupince dostane jedno slovo – děti seřadí správně slova za sebe a s pomocí učitele nacvičí výslovnost svého slova. Následně v rámci skupinové práce prezentují výslovnost celého jazykolamu.

5) Rozdáme žákům **PL4**, na kterém se seznámí se znalostí slovenských vtipů. Pokusí se jim porozumět a spárovat se správným obrázkem. Nebo pracovní list rozstříháme a vtipy rozdělíme do skupinek a žákům zadáme, aby zkusili přeložit do češtiny. Každá ze skupinek poté může prezentovat svůj vtip v rámci třídy. Společně také hlasujeme, které z vtipů se nám líbí nejvíce.

6) V dalším úkolu na **PL5** si děti vyzkouší slovenské názvy zvířat a přiřazují k jednotlivým obrázkům názvy zvířat. S mladšími dětmi můžeme zase tuto aktivitu zkusit ve skupinkách nebo párech.

Řešení PL5: ŤAVA (4) – VELBLOUD, BOCIAN (2) – ČÁP, LIENKA (6) – BERUŠKA, KENGURA (4) – KLOKAN, KORYTNAČKA (4) – ŽELVA, MAČKA (4) – KOČKA, ŽERIAV (2) – JEŘÁB, CHROBÁK (6) – BROUK, ŠKREČOK (4) – KŘEČEK, MORKA (2) – KRŮTA

Rozumiš slovenskému humoru? Priřaď obrázky k jednotlivým vtipům. Který vtip se ti nejvíc líbí?

A.

V NEDEĽU IDE RODINKA DO ZOO A NA PLOTE PRI ZEBRÁCH JE TABUĽKA:

- POZOR! ČERSTVO NATRETÉ!

MALÝ JANKO SI SMUTNE VZDYCHNE I ZAŠOMRE:

- ŠKODA, MYSLEL SOM SI, ŽE TIE PRUHY SÚ PRAVÉ...

B.

- MAMIČKA, NIESIEM TI PREKVAPENIE!

- AKÉ, SYNČEK MÔJ?

- KÚPIL SOM CUKRÍKY, LEBO CHLIEB VYPREDALI!

C.

- MAMA, POVEDALA TI MARIENKA, ŽE SOM SI ROZTRHOL NOHAVICE?

- NIE.

- TAK DOBRE. ANI JA TI NIEPOVIEM, ŽE ONA ROZBILA VÁZU.

D.

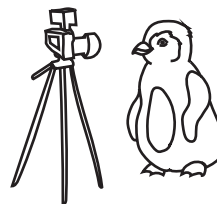
- JULKO, ČO TO TAM GUMUJEŠ?

- ALE, PÁN UČITEĽ MI POVEDAL, ABYSOM SI OPRAVIL TU PÄTKU.

E.

PRÍDU ZEBRA S TUČNIAKOM K FOTOGRAFOVI. TEN SA NA NICH POZRIE A SPÝTA SA:

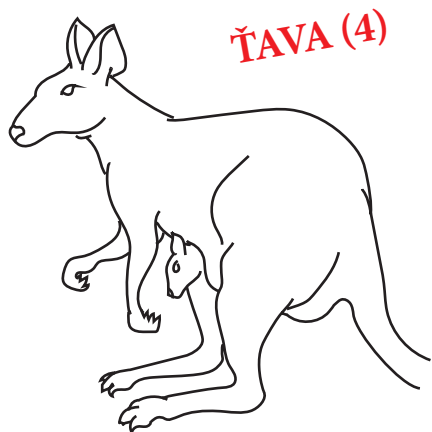
- AKÚ CHCETE FOTKU? FAREBNÚ ALEBO ČERNOBIELU?

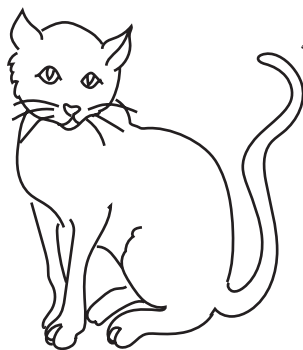

**Dokážeš přiřadit ke zvířátkům slovenské názvy?
Pomůže ti počet končetin u každého zvířete, který je
uveden v závorce. Obrázky si vybarvi.**

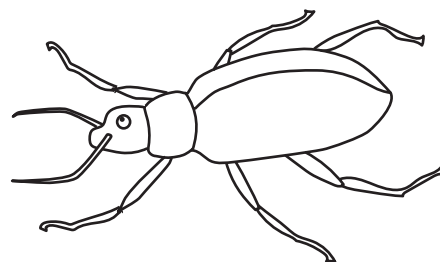
PL5

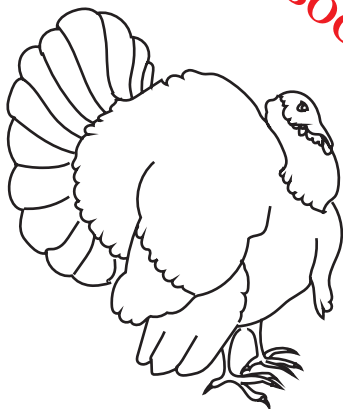
ŤAVA (4)

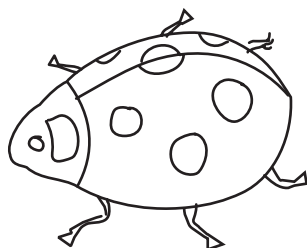
LIENKA (6)

KORYTNAČKA (4)

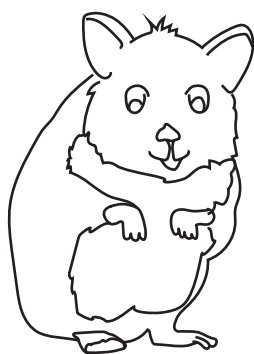
BOCIAN (2)

MAČKA (4)

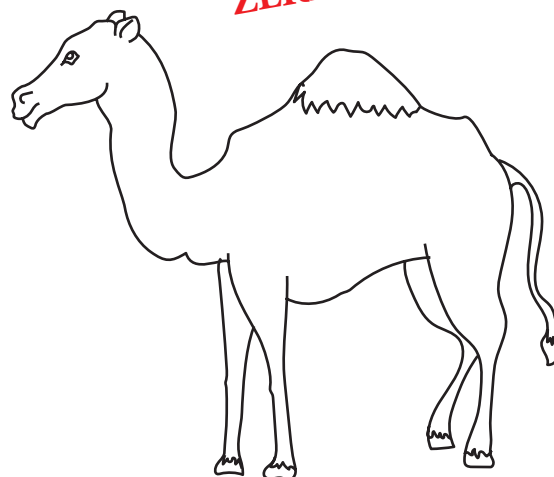
KENGURA (4)

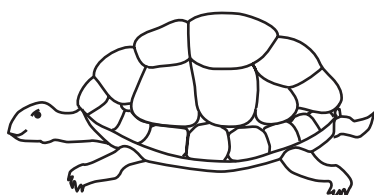
CHROBÁK (6)

ŠKREČOK (4)

ŽERIAV (2)

MORKA (2)

METODICKÉ LISTY – VLASTIVĚDA (PL 6–8)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk, Další cizí jazyk, Výtvarná a pracovní výchova, Přírodověda
Výukové metody a strategie:	brainstorming, řízená diskuse, samostatná práce, výklad, práce s mapou, práce s textem
Časová dotace:	2–3 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se základní geografií Slovenska, práce s mapou, představení základních faktů země, seznámení se se slovenskou vlajkou, znakem, práce s barvami, rozvoj jemné motoriky, rozvoj tvořivosti, rozvoj samostatného myšlení a úsudku
Pomůcky:	atlas nebo mapa Evropy, počítač s internetovým připojením, interaktivní tabule, pracovní listy (PL6–8), nůžky, lepidlo, pastelky, psací pomůcky

Postup:

1) Pokud s žáky navazujeme na předchozí pracovní listy nebo program Bedýnky příběhů, společně si zopakujeme nejdůležitější informace o **Slovensku**. Ptáme se žáků *Co si pamatujete z povídání o Slovensku? Kde země leží? Jaké je hlavní město?* Potom se ptáme: *Byl někdo z vás na Slovensku? Kde jste byli?* Žáci zprostředkují ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest. Zmíníme také to, že Slovensko a Česká republika mají společnou historii. Byl to jeden stát od roku 1918 až do roku 1992. **Vznik samostatné Slovenské republiky se datuje k 1. 1. 1993.**

Můžeme zmínit také to, že **Slovensko a Česká republika má společnou historii**. V minulosti bylo Slovensko nejen součástí společného státu Čechů a Slováků, ale dávno předtím také **Sámovy říše** a v době vzniku prvního státního útvaru na našem území – **Velké Moravy**. Následně se stalo Slovensko po mnoho staletí součástí **Uher** a následně, stejně jako území Českých zemí a Moravy, bylo dlouhou dobu součástí **habsburské monarchie** a poté Rakouska-Uherska.

2) Dále si promítneme mapu Evropy na interaktivní tabuli nebo rozdáme do dvojice atlasy (pokud je máme k dispozici) a necháme žáky najít Slovensko.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

3) Rozdáme žákům pracovní list (PL6), ve kterém si žáci zopakují určení světových stran podle mapy a procvičí si geografickou polohu jednotlivých **států sousedících se Slovenskem**. Necháme je úkol vypracovat a zkontrolujeme. Poté společně o Slovensku diskutujeme. Slovenská republika je **vnitrozemský stát** stejně jako Česko. Ptáme se žáků, co to znamená, a vyzveme je, aby uvedli, které ze sousedních států mají přístup k moři. Dále požádáme žáky, aby na mapě označili **Prahu a Bratislavu** (příp. i další hlavní města) a necháme je vybarvit pohoří a nížiny.

4) V další části seznámíme žáky se **symboly země**. Nejprve si zopakujeme české státní symboly a ptáme se *Víte, jaké jsou státní symboly České republiky? Jak vypadá česká vlajka a státní znak?* Poté rozdáme pracovní list (PL7), na němž mají žáci za úkol nakreslit a vybarvit státní znak Slovenska. Vlajka Slovenska se skládá ze slovanské trikolóry a slovenského znaku. Jsou na ní tři vodorovné pruhy: vrchní je bílý, střední je modrý a spodní je červený. Státní znak Slovenské republiky tvoří červený gotický štít, na němž je modré trojvrší. Z prostřední nejvyšší hory vyrůstá bílý dvojramenný kříž, který ve slovenských poměrech symbolizuje dva významné světce: sv. Cyrila a sv. Metoděje. Trojvrší je podle legendy ze 17. století interpretace tří uherských pohoří: **Tatra, Mátra a Fatra**.

5) Slovensko je stejně jako Česko parlamentní republikou, současnou **prezidentkou** Slovenské republiky je od roku 2019 **Zuzana Čaputová**. Zeptáme se žáků, jestli ví, kdo je nyní prezidentem v České republice a následně rozdáme pracovní list (PL8), na kterém žáci popíší, jaké vlastnosti by podle nich měl/a prezident/ka mít, co podle nich prezident/ka dělá, co má na starosti, jaké jsou jeho/její úkoly.

Tip: Můžeme to také pojmut jako skupinový úkol a pracovat společně na myšlenkové mapě.

Prezidentka Slovenské republiky reprezentuje Slovenskou republiku na venek i uvnitř, dojednávává mezinárodní smlouvy, přijímá vedoucí diplomatických misí, podepisuje zákony, jmenuje vládu a další státní funkcionáře, soudce, profesory, generály atd., uděluje vyznamenání, odpouští a zmírňuje tresty, je hlavní velitelkou ozbrojených sil, vyhláší válku a uzavírá mír.

Prohlédni si mapu Evropy. Poté vystříhni obrysy Slovenska a jeho sousedních států. Rozmísti jednotlivé státy na čistý list papíru geograficky správně, přilep je a popiš.

Použij nápovědu:

Nejmenší z těchto států je Slovensko. Umísti ho doprostřed.

Největší je Ukrajina, leží na východ od Slovenska.

Na západě Slovensko sousedí s Českem, obrys našeho státu určitě poznáš.

Na sever od Slovenska se nachází Polsko, jedná se také o velký stát.

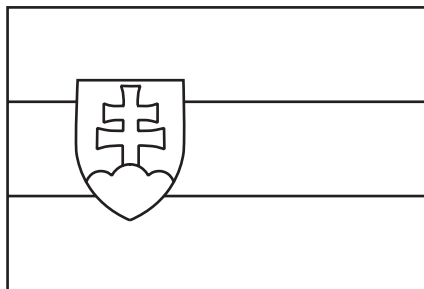
Na jihu Slovensko sousedí s Maďarskem. A zbývá doplnit

Rakousko, které je na jihozápadě.

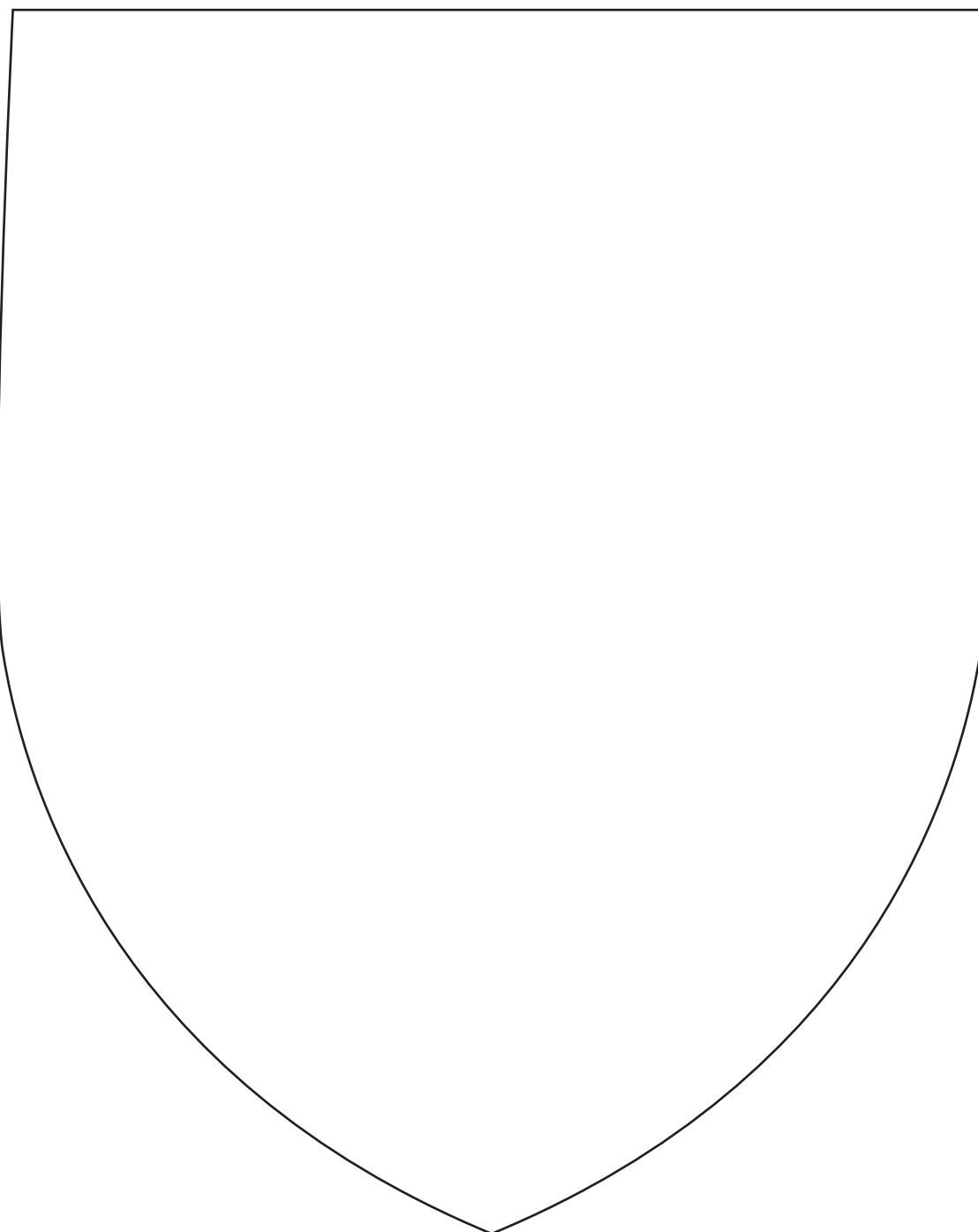

Nakresli státní znak Slovenska podle znaku na vlajce.

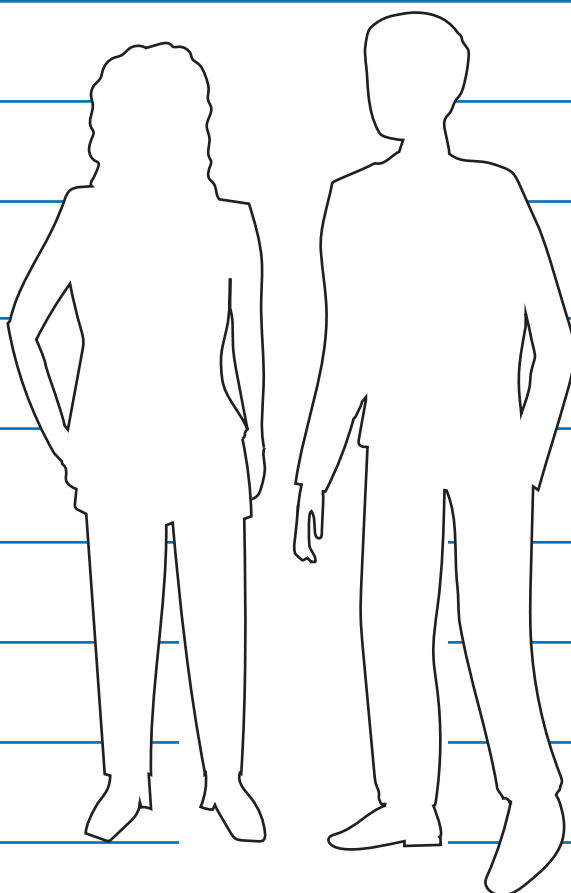
Státní znak Slovenské republiky tvoří červený gotický štít, na němž je modré trojvrší. Z prostřední nejvyšší hory vyrůstá bílý dvojramenný kříž, který ve slovenských poměrech symbolizuje dva významné světce: sv. Cyrila a sv. Metoděje. Trojvrší je podle legendy ze 17. století interpretace tří uherských pohoří: Tatra, Máttra a Fatra.

**Popiš, jaká/jaký by podle tebe měla/měl být prezidentka/
prezident.**

VLASTNOSTI PREZIDENTKY/PREZIDENTA

ZODPOVĚDNOSTI PREZIDENTKY/PREZIDENTA

METODICKÉ LISTY – VLASTIVĚDA (PL9)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk, Další cizí jazyk, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	výklad, brainstorming, řízená diskuse, samostatná práce, práce s textem
Časová dotace:	2–3 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se s historií slovenských hradů a slovenskými pověstmi, práce s textem, rozvoj slovní zásoby
Pomůcky:	mapa Slovenska, interaktivní tabule, pracovní listy (PL9), psací pomůcky

Postup:

Slovensko má kromě krásných hor a národních parků, kterým se budeme věnovat v Přírodovědě, také mnoho zajímavých pamětihodností. Představíme žákům některé z nich.

1) **Bojnický zámek** byl původně středověký hrad, který byl koncem 19. století přestavěn na novogotický zámek. Nachází se v západní části Slovenska, ve městě Bojnice, nedaleko Prievidzy. Je považován za **nejkrásnější zámek na Slovensku** a jeden z nejkrásnějších zámků v celé střední Evropě. Architekt, jenž zámek navrhoval, se nechal inspirovat nádhernými zámky na francouzské Loire. K Bojnickému zámku patří

i přilehlý zámecký park, ve kterém roste mnoho různých exemplářů stromů a vzácná, přibližně **sedmisetletá, Lípa krále Matyáše** před vchodem do zámku. Tato lípa je pravděpodobně nejstarší strom na Slovensku. Můžeme zde obdivovat mimo jiné i **zajímavou jeskyni** nebo **nejstarší zoologickou zahradu v zemi**. V blízkosti zámku můžeme také navštívit jedny z mnoha slovenských **termálních lázní** se 60metrovou skluzavkou. Na Bojnickém zámku se natáčela oblíbená pohádka **Šíleně smutná princezna**. Můžeme si pustit krátké video **Bojnický zámek** (délka 2:28).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

2) **Devínský hrad** je zřícenina gotického, později slohově přestavovaného hradu, vypínající se majestátně nad stejnojmennou obcí, městskou částí Bratislavy. Hrad se pyšní velmi bohatou minulostí, jedná se o jeden z nejstarších slovenských hradů. Během výzkumných prací zde byly objeveny pozůstatky **římských staveb**. Hrad je obestřen tajemstvím a váže se k němu množství pověstí a navíc je z něho krásný výhled na soutok **Dunaje a Moravy**. Monumentálnost této stavby můžeme vidět na videu [Hrad Devín](#) (délka 6:46).

3) **Spišský hrad** je se svou rozlohou 41 426 m² nejrozsáhlejší hradní zříceninou ve střední Evropě a jedním z největších hradních komplexů v Evropě. Nachází se na kopci nedaleko od městečka Spišské Podhradie. **Hrad pochází z přelomu 11. a 12. století**. Historie místa je stará **více než 7 000 let**, kdy bylo místo v době neolitu osídleno pravěkými lidmi. Na přelomu našeho letopočtu zde **vzniklo keltské hradiště**, z té doby se zde našel vzácný pozůstatek kostry muže a kožené měšce s římskými mincemi. Spišský hrad jako jeden z mála hradů **odolal tatarskému vpádu v roce 1241**, poté bylo však zesíleno jeho opevnění. V průběhu dalších století byl hrad v majetku uherských šlechtických rodů, kteří jej postupně přebudovali, až získal v 15. století současnou rozlohu. I tak hrad přestal vyhovovat nárokům šlechty na pohodlné bydlení, a proto byl panstvem počátkem 18. století opuštěn. V **roce 1780 vyhořel** a změnil se ve zříceninu.

V roce 1970 započala komplexní památková obnova hradní zříceniny na základě výsledků rozsáhlého archeologického a historicko-architektonického průzkumu. **Spišský hrad** je chráněn jako slovenská Národní kulturní památka a v roce 1993 byl hrad společně s přilehlými památkami (Spišská Kapitula, Spišské Podhradie a Žehra) zapsán na seznam lokalit Světového dědictví UNESCO.

Ukážeme si fotografii a pustíme si krátké [video](#), které pěkně ilustruje velikost hradní komplexu.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

4) Na úvod se ptáme žáků *Co je to pověst? Co je pro ni typické? Znáte nějakou českou pověst?* K historii hradů se obvykle váže mnoho pověstí a legend, není tomu jinak také u Spišského hradu. Společně si proto jednu pověst přečteme a poté rozdáme žákům **PL9**. Ptáme se žáků, zda všem pojmům rozuměli, pokud ne, vysvětlíme si. Např. **probošt** (představený v klášteře, církevní hodnostář), **žoldnér** (voják, který se nechává za finanční odměnu = žold najímat k boji). Necháme žáky úkoly samostatně vyřešit.

Řešení tajenky:

Další pověst, která se váže ke Spišskému hradu, pojednává o Filipovi z rodu Drugetovců a jeho dceři **BARBORCE**.

5) Pokud žáky téma zajímá, přečteme si i druhou pověst. O obou pověstech společně diskutujeme.

Pověst O loupeživém rytíři

Na románském předhradí Spišského hradu stála kdysi věž. Tehdejší král Béla IV. povolil proboštovi Matyášovi vystavit si tam dočasné sídlo, protože probošt o to své přišel při tatarském vpádu. Byla to vysoká třípodlažní obytná věž. Když se Matyáš odstěhoval, věž začala sloužit jako sklad střelného prachu. A tam začíná náš příběh.

V 16. století chtěl obsadit Spišský hrad rytíř Šarško z Košic. Avšak dobře věděl, že dobýt hrad přímo bylo téměř nemožné. Proto si našel zrádce v hradní posádce.

Dohodli se, že jemu i jeho žoldnéřům pomůžou vylézt na laně po zdech hradu. Avšak kdosi tento plán prozradil a posádka se rozhodla zůstat věrná svému hradnímu pánovi. Šarško to však netušil. Když přišel večer k hradbám, všechno vypadalo, že půjde podle plánu. Jeho žoldnéři skutečně vytáhla posádka na laně dovnitř. Poslední lezl rytíř Šarško, ale až když byl vysoko, uvědomil si, že je to past. Hradní pán mu přerízl lano a loupeživý rytíř se na skalách zabil. Žoldnéři, kteří se už dostali na hrad, se ale začali bránit. Při boji vzplanul oheň, dostal se ke skladu střelného prachu a celá věž vyletěla do vzduchu.

O králi a jeho sestře

Před mnoha věky žil na hradě mocný pán Filip z rodu Drugetovců, který měl přenádhernou manželku. Z jejich velké lásky se jim narodila holčička, které dali jméno Barbora. Krásná manželka hradního pána však brzy zemřela a o malou Barborku se tak starala svobodná sestra pana Filipa, vyhlášená krasavice Hedvika. Hradní pán se však pro svou zemřelou ženu trápil a na svůj žal se snažil zapomenout při častých lovech zvěře.

Jednoho dne ale došlo k tragédii, Filip v lese nechtěně zastřelil syna polského šlechtice. Ten se zapřísáhl, že svého syna pomstí. Filip proto dlouho nevycházel z hradu a dal posílit stráž. Samozřejmě, jak už to bývá, když se časem nic nedělo, i on polevil v ostražitosti a na šlechtice, který mu přísahal pomstu, zapomněl. Nemohl se však víc mýlit. Polský šlechtic nezapomněl, ba co víc, měl už vymyšlený dokonalý plán.

Když Filip jednou z hradu odjel, přišel k bráně neznámý potulný zpěvák. Byl jím nejkrásnější voják z celé družiny polského šlechtice jménem Stanislav, který se měl zalíbit Hedvice natolik, aby mu uvěřila a vpustila ho do hradu.

Nebylo to jednoduché, Hedvika byla ze začátku ostražitá a věděla, že jejím úkolem je stůj co stůj dohlédnout na malou Barborku a ochránit ji. Po pár Stanislavových pokusech se však podvolila jeho kráse a z hradu na chvíli odešla.

V tu chvíli do hradu vpadla družina polského šlechtice a malé dítě unesla. Když se o tom dozvěděl Filip, hned se vrátil. Na tento moment však již čekal pomstychtivý šlechtic, který shodil Barborku před zraky Filipa z útesu.

Hradní pán, zničený touto tragédií, se rozhodl potrestat všechny, kteří jeho dcerku neuhlídali. Dokonce i sestru Hedviku, které dal utnout ruce až po lokty. Někdo si ale pamatuje, že jí nechal stít hlavu. Kdo ví, jak to bylo.

Ale do dnešních dnů prý lze v útrobách hradu spatřit ducha krásné Hedviky, jak bloudí hradem a hledá Barborku.

K hradům se obvykle váže mnoho legend a pověstí. Odpověz správně na otázky nebo dokonči věty, které se pojí s pověstí O loupeživém rytíři. Nezapomeň vždy vybrat správné písmenko a zapsat ho do tajenky dole.

Na románském přehradí Spišského hradu stála kdysi...	...konírna.	V
	...věž.	B
	...brána.	D
Probošt Matyáš přišel o své sídlo kvůli...	...nájezdu Tatarů.	A
	...dluhům z karet.	I
	...požáru.	E
Po Matyášově odchodu se z místa stal/a...	...sklad potravin.	N
	...stáj pro koně.	O
	...sklad střelného prachu.	R
Spišský hrad chtěl obsadit loupeživý rytíř. Pamatuješ si jeho jméno?	Šašek z Prievidze.	C
	Šarško z Košic.	B
	Šimon ze Spiši.	K
S kým se potají domluvil, že ho nechá i s jeho žoldnéry proniknout do hradu?	S kastelánem.	I
	S Čachtickou paní.	S
	S hradní posádkou.	O
Na hrad se měli dostat...	...po laně.	R
	...spuštěním padacího mostu.	A
	...vedlejší branou.	U
Co se stalo s loupeživým rytířem?	Vypráskali ho z hradu bičem.	D
	Hradní pán mu přerízl a lano a rytíř se zabil pádem na skálu.	C
	Nedokázal po laně vylézt.	E
A jak pověst končí?	Všechny žoldnéry pozabíjeli.	M
	Při boji vzplanul oheň a celá věž vylétla do povětří.	E
	Hradní pán zavolal na pomoc rychtáře a všechny žoldnéry zavřeli.	L

Další z pověstí, která se váže ke Spišskému hradu, pojednává o krásné Hedvice, bratru Filipovi a jeho dcerce _____.

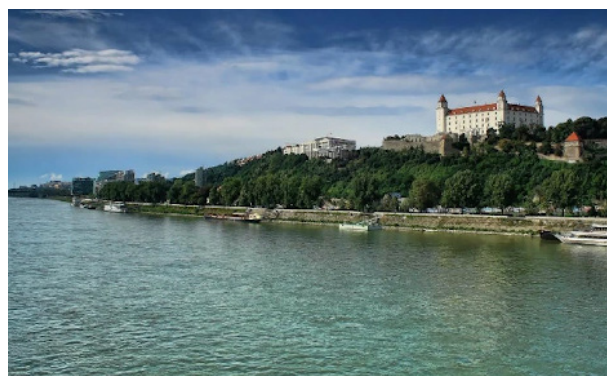
METODICKÉ LISTY – MATEMATIKA (PL 10–11)

Mezioborové vztahy:	Český jazyk, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	výklad, čtení, kladení otázek, diskuse, skupinová a samostatná práce, diskuze, řešení matematických úloh
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se s dominantami Bratislavy, procvičování početních operací
Pomůcky:	tabule, interaktivní tabule, pracovní listy (PL10–11), psací potřeby

Postup:

1) Jak už žáci vědí, hlavním městem Slovenska je **Bratislava**, která leží až u slovensko-rakouských hranic. Dominantou Bratislavy je zejména **Bratislavský hrad**.

Svojí úlohou v dějinách Velké Moravy, Uherska, Československa a moderního Slovenska představuje Bratislavský hrad významnou památku společensko-historického vývoje v této oblasti. Roku 1961 byl vyhlášen Národní kulturní památkou Slovenské republiky. Hrad se tyčí na levém břehu řeky **Dunaj** (německy *Donau*, maďarsky *Duna*, rumunsky *Dunărea*, anglicky *Danube*). Ukážeme si fotografie obou dominant, rozdáme žákům **PL10** a necháme je úkol vypracovat.

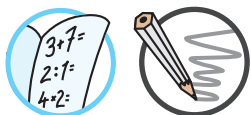
Abychom žákům představili délku Dunaje, ukážeme si ji také na **mapě**.

Řešení PL10 je na následující straně.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

Spočítej tyto úkoly a zjistíš mnoho velmi zajímavých informací o Bratislavském hradu a Dunaji.

Zámecká budova Bratislavského hradu zahrnuje $16:4=$ 4 věže (jedna na každém rohu) a nádvoří s $5.18-10=$ 80 m hlubokou studnou.

Největší a nejvyšší věží je Korunní věž na jihozápadním rohu. Věž vysoká $4.10+1.7=$ 47 m pochází ze $26-15+2=$ 13. století a přibližně $4.25.2=$ 200 let ukryvala maďarské korunovační klenoty.

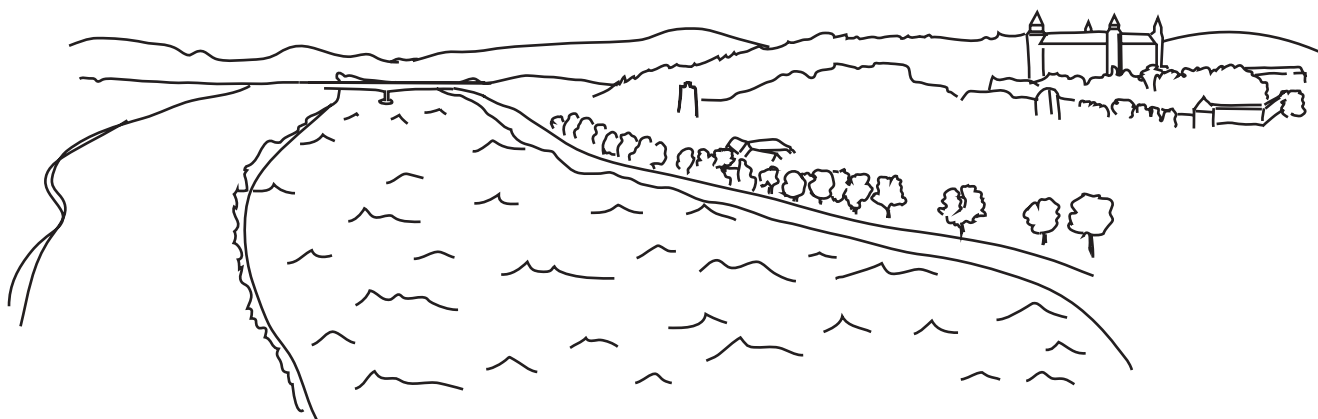
Východně od hlavního sálu/vchodu je dodnes patrná zazděná vstupní brána ze $5.10-34=$ 16. století.

Dunaj je $8.5-30+54-6.7-20=$ 2. nejdelší řekou Evropy a $100-7.10=$ 30. nejdelší řekou na světě.

Protéká územím celkem $57-14-3.4-6.5+9=$ 10 států. Délka jeho toku činí $4000-1119=$ 2 881 km.

Jeho povodí má rozlohu $500000+150000+161463=$ 801 463 km², což je téměř $123-115=$ 8 % plochy Evropy.

Dunaj má mezi světovými řekami také několik prvenství, např. na něm leží nejvíce hlavních měst, celkem $20:5=$ 4.

2) Nad řekou se klene zavěšený **most SNP** (most **Slovenského národního povstání**, dříve Nový most), který je prohlášen za slovenskou národní kulturní památku. Zvláštní atrakcí mostu je restaurace ve výšce 80 m spojená s vyhlídkovou plošinou. Bratislavané jí neřeknou jinak než UFO. Rozdáme pracovní list (**PL11**), na kterém žáci vypočítají délku (**430 m**), šířku (**21 m**), výšku (**84,6 m**) a váhu (**7 537 t**) mostu a také datum, kdy byl most otevřen (**26. 9. 1972**).

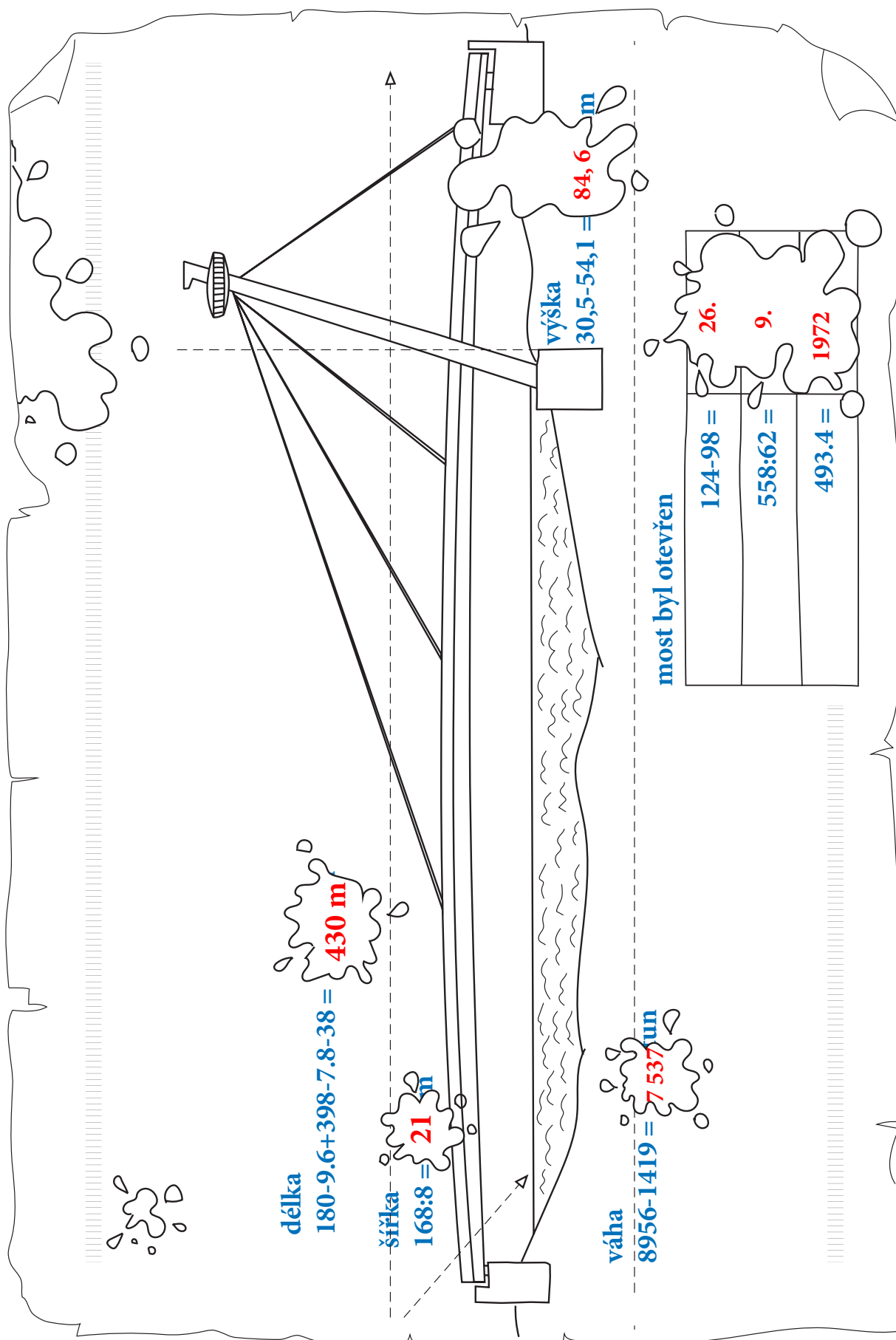
Tip: můžeme společně zhlédnout také krátké animované video České televize **Státy Evropy – Slovensko**.

Řešení PL11 je na následující straně.

Projekt mostu SNP architektů A. Tesára, J. Lacka a I. Slameňa zničil déšť a teď nikdo nemůže přejít důležité údaje. Vypočítej příklady a pomoz zachránit plán mostu.

Spočítej tyto úkoly a zjistíš mnoho velmi zajímavých informací o Bratislavském hradu a Dunaji.

Zámecká budova Bratislavského hradu zahrnuje $16:4=$ _____ věže (jedna na každém rohu) a nádvoří s $5.18-10=$ _____ m hlubokou studnou.

Největší a nejvyšší věží je Korunní věž na jihozápadním rohu. Věž vysoká $4.10+1.7=$ _____ m pochází ze $26-15+2=$ _____ století a přibližně $4.25.2=$ _____ let ukrývala maďarské korunovační klenoty.

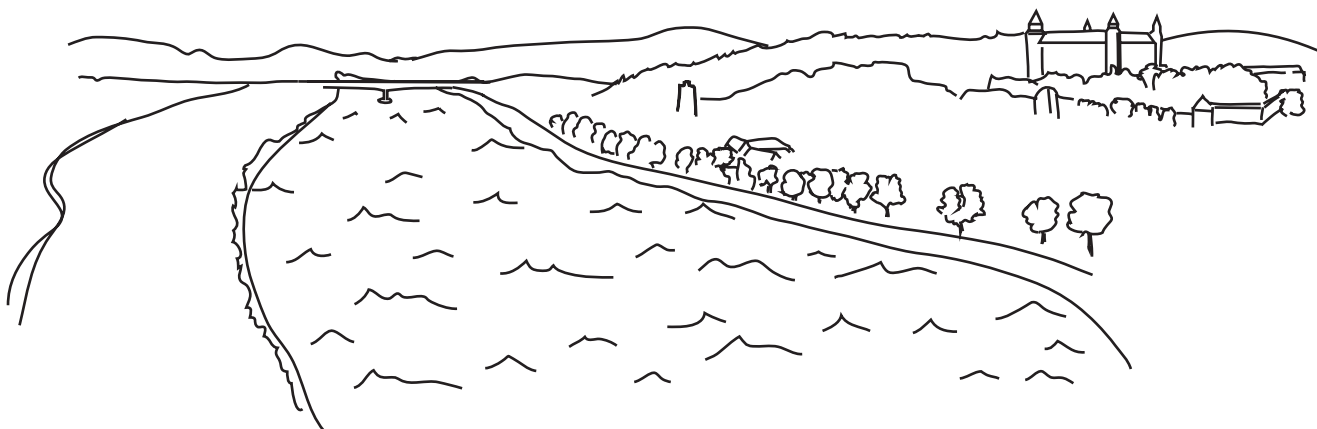
Východně od hlavního sálu/vchodu je dodnes patrná zazděná vstupní brána ze $5.10-34=$ _____ století.

Dunaj je $8.5-30+54-6.7-20=$ _____ nejdelší řekou Evropy a $100-7.10=$ _____ nejdelší řekou na světě.

Protéká územím celkem $57-14-3.4-6.5+9=$ _____ států. Délka jeho toku činí $4000-1119=$ _____ km.

Jeho povodí má rozlohu $500000+150000+161463=$ _____ km², což je téměř $123-115=$ _____ % plochy Evropy.

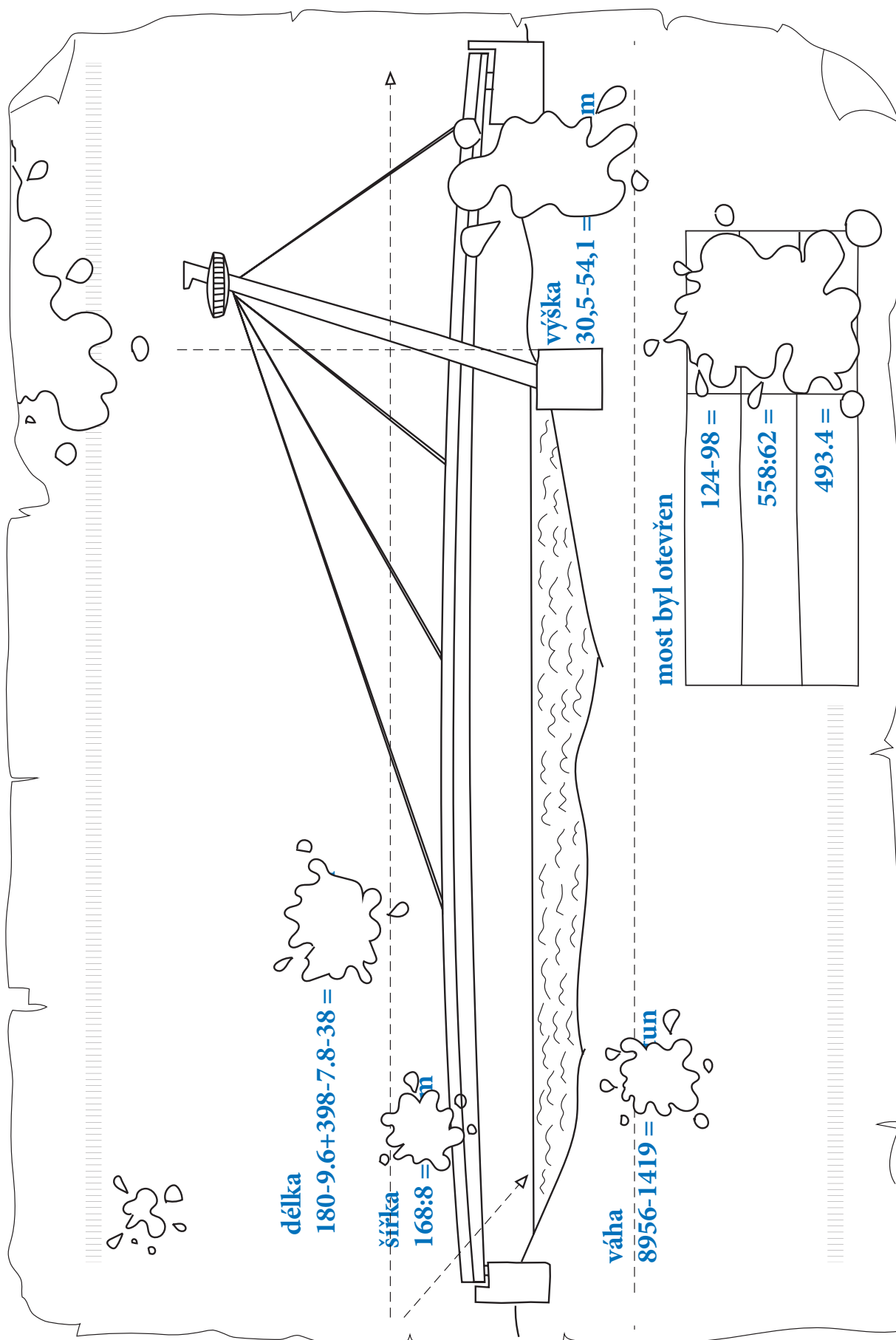
Dunaj má mezi světovými řekami také několik prvenství, např. na něm leží nejvíce hlavních měst, celkem $20:5=$ _____.

Projekt mostu SNP architektů A. Tesára, J. Lacka a I. Slameňa zničil déšť a teď nikdo nemůže přečíst důležité údaje. Vypočítej příklady a pomoz zachránit plán mostu.

PL11

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

INBÁZE

METODICKÉ LISTY – PŘÍRODOVĚDA (PL 12)

Mezioborové vztahy:	Vlastivěda, Výtvarná a pracovní výchova, Další cizí jazyk, Český jazyk a literatura
Výukové metody a strategie:	skupinová práce, projektové vyučování, vlastní výtvarná tvorba, práce s textem, samostatná a párová práce
Časová dotace:	2–4 vyučovací hodiny nebo třídní projekt
Vzdělávací cíle:	seznámení s faunou, flórou a geografii země prostřednictvím vlastní projektové tvorby
Pomůcky:	psací a kreslicí potřeby, počítač s internetovým připojením, mapa Slovenska, čtvrtky, barevné papíry, lepidlo, nůžky, fixy, další výtvarné potřeby dle uvážení, pracovní list (PL12)

Postup:

1) Povídáme si s žáky o **geografii, fauně a flóře** na Slovensku. Pracovní list (PL12) děti mohou vypracovat samostatně/v páru, každý si může vybrat, jaký národní park bude popisovat. Druhou a mnohem zajímavější variantou je prozkoumání přírody Slovenska v rámci **třídního projektu**. Rozdělíme žáky na skupiny a přidělíme jim jednotlivé národní parky. Výsledkem projektové práce každé skupiny bude jeden velký produkt: plakát, kniha, myšlenková mapa, lapbook, brožura aj. Žáci si vymyslí sami, necháme je projevit jejich kreativitu. Text žáci mohou doplnit fotografiemi a kresbami.

Pokud jsou žáci zvyklí samostatně vyhledávat informace na internetu, můžeme je nechat vypracovat projekt úplně **samostatně**. Nebo poskytneme dětem zdroje, ve kterých mohou informace najít. Také můžeme pracovat **společně s prezentací**, z níž žáci čerpají informace pro svoji část projektu. Žáci mohou plnit jednotlivé úkoly v rámci své skupiny a následně je spojit do velkého skupinového projektu: někdo může kreslit, někdo psát, někdo zkoumat a vybírat informace, jiní představují hotový projekt třídy.

Po dokončení práce žáci své projekty prezentují třídě, a tak seznamují spolužáky s národním parkem, který zpracovávali. Porovnávají informace a zlepšují své prezentační schopnosti.

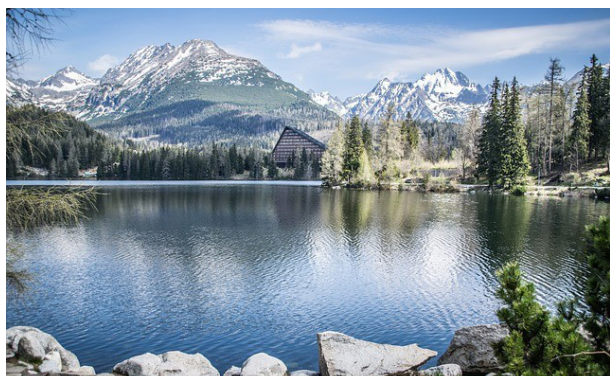
EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

2) Představíme žákům slovenskou přírodu, která je velice krásná a rozmanitá. Slovensko je vnitrozemský stát nacházející se ve střední Evropě. Severním a středním oblastem Slovenska dominují rozsáhlé horské masivy, které jsou součástí **Západních Karpat** a dělí se na **Vnější (Malé Karpaty, Javorníky a Beskydy)**, **Střední (Nízké a Vysoké Tatry)** s nejvyšším bodem **Gerlachovský štít (2 655 m n.m.)** a **Vnitřní (Slovenské rudohoří)**. Nížiny se nacházejí na jihu na hranicích s Maďarskem. Dvě nejvýznamnější z nich představuje **Podunajská a Východoslovenská nížina**.

Jedna z nejvýznamnějších řek protékajících Slovenskem je **Dunaj**, spolu s řekou Moravou tvoří slovenskou jihozápadní hranici. Nejdelsším slovenským vodním tokem je **Váh**. Na Slovensku jsou také častá horská jezera, minerální prameny a oblíbené termální prameny. Přes **32 % půdy se využívá k zemědělství, lesy tvoří více než 40 % povrchu**. Vedle běžných domácích zvířat žijí ve slovenských národních parcích **medvědi, vlci, rysi, divoké kočky, svišti, vydry, kuny, norci a kamzíci (kteří jsou celostátně chráněni)**. V lesích a v nížinách se nacházejí také koroptve, bažanti, divoké husy a kachny. Co se týče rostlinstva, ze stromů převládají v nížinách duby, na úpatích hor buky, ve vyšších polohách smrky a na nejvyšších místech převažuje co do biomů tajga a tundra.

Na Slovensku je zřízeno 9 národních parků, podrobněji prozkoumáme 5 z nich: **Tatranský n.p., Nízké Tatry, Slovenský ráj, Slovenský kras a Poloniny**.

3) Po dokončení projektu provedeme s žáky reflexi jejich práce. Žáci mohou napsat své dojmy z projektu nebo jen pojmenovat, jak jsou spokojeni s výsledkem jedním slovem. Pro detailnější reflexi můžeme použít fráze:

Chtěl/a jsem vytvořit takový projekt, protože...

Dokázal/a jsem vytvořit projekt, protože...

Nejdůležitější, co jsem dozvěděl/a, je...

Do budoucna využiji následující dovednosti, které jsem získal/a...

Bavilo mě... Bylo pro mě obtížné...

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

Prezentace zahrnuje řadu online odkazů v každé části textu věnující se jednotlivým parkům. Níže jsou přiložené texty bez odkazů pro případný tisk.

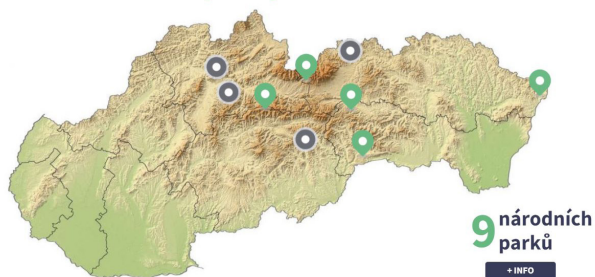
Vysoké Tatry (Tatranský národní park)

Tatranský národní park (zkráceně TANAP) je nejstarší z devíti národních parků na Slovensku. Leží v pohoří Tatry na severu Slovenska při hranicích s Polskem. Vysoké Tatry jsou nejvyšší pohoří na Slovensku i v Polsku. Nejvyšší horou je **Gerlachovský štít** (2 655 m n. m.). Ve většině údolí se nacházejí ledovcová jezera, na Slovensku zvaná plesa. Ve Vysokých Tatrách se nalézají **120 jezer**. V pohoří také vyvěrá několik minerálních pramenů, z nichž některé jsou využívány. Pramen zde mají některé významné řeky jako například Váh. Jeden z největších vodopádů Vysokých Tater je **Obrovský vodopád**, který se nachází v ústí Malé Studené doliny. Je vysoký 20 m. V parku je víc než 300 jeskyní, ale pouze **Belianska jeskyně** blízko obce Lendak je zpřístupněna pro veřejnost.

Park je významný pro svoji rozmanitou faunu a flóru s mnoha **endemity**. To jsou rostliny, které rostou jen na jednom určitém místě a nikde jinde. Téměř dvě třetiny parku jsou zalesněné. Nejrozšířenějšími stromy jsou smrk, borovice, modřín. Listnaté stromy, zejména javory, rostou hlavně v Belianských Tatrách. V parku roste více než 1 300 rostlin, 57 z nich neroste nikde jinde než v Karpatech, 41 roste pouze v Západních Karpatech a 37 pouze v Tatrách. Výskyt rostlin v Tatrách je ovlivněn jednak nadmořskou výškou a vegetačním pásmem, jednak horninovým podložím. Rostou tady **vrba alpská, koniklec, plesnivec alpský, hvozdík časný, mateřídouška karpatská, prvosenka, len karpatský, hadí kořen živorodý, zvonek maličký, kozince** a jiné.

Vzhledem k zachovalosti rozsáhlých lesů a vyhlášení národního parku se zde nachází řada původních živočichů a velkých savců. V parku žije 155 druhů ptáků, 42 druhů savců, 8 druhů plazů a 3 druhy obojživelníků. Domov zde má také mnoho bezobratlých. Ze savců zde žije například největší slovenská šelma **medvěd hnědý**. Dalšími významnými savci jsou **rys ostrovid**, jenž je zde považován za jediného přirozeného regulátora vysoké zvěře, **vlk eurasijský, prase divoké, kamzík horský, kočka divoká, kuny, jelen, srnec, liška obecná, jezevec lesní, svišť horský** a jiní. Žije zde také řada hlodavců a různých menších živočichů (hraboš sněžný, zajíc). Ptačí říši zastupují **orel skalní, orl křiklavý, jestřáb lesní, krahujec, tetřev hlušec, tetřev obecný, čáp, výr velký** atd. Početné jsou kolonie netopýrů s mnoha druhy (vrápenec velký, netopýr velkouchý atd.). Z plazů je nejběžnější zmije obecná, ještěrka živorodá a užovka. Bohaté je také zastoupení motýlů.

Národní parky na Slovensku

Národní park Nízke Tatry

Národní park Nízke Tatry (NAPANT) leží na středním Slovensku mezi údolími řek Váh a Hron. Nejvyšším bodem parku je hora **Ďumbier** 2 043 m n. m. Pohoří je významnou zásobárnou povrchových a podzemních vod a obrovský rezervoár vláh. Hlavně při obvodu pohoří se nacházejí četné prameny minerálních vod. Z vodopádů můžeme jmenovat například **Brankovský vodopád**, který je výrazným prvkem pohoří Nízke Tatry, nacházející se na Kurucké skále. Jeho výška je asi 60 metrů. V zimě se z něj vytvoří obrovský, působivý ledopád. Na severní straně se vyskytují ledovcová jezera (**Vrbické pleso**, **Lukové pliesko**).

Lesní společenstva a porosty představují základní krajinný prvek Nízkých Tater a pokrývají až 67 % celkové plochy území. Na vápencových podkladech jižních svahů hor se vyskytují spíše borovice nebo buk s příměsí jedle a smrku. Naproti tomu na severních úbočích se rozkládají zejména rozsáhlé komplexy bukových lesů.

Obrovská rozlehlost území vytváří výborné podmínky pro živočichy. Živočichové zde žijící představují typickou faunu karpatského horského stupně a s porovnáním s Tatrami mají mnoho společného. Zde se nachází plno vzácných živočichů, kteří jsou pod dohledem vědců a odborníků. V horském stupni, který sahá do 1 550 m.n.m., jsou časté **lišky a lovná zvěř** (jeleni, srnci a prase divoké). I ptactvo je zde rozšířené, mezi nejvzácnější patří **čáp černý či orel křiklavý**. Není těžké na obloze zahlédnout nějakého dravce. Z větších savců můžeme potkat **sviště horského, kamzíka horského či medvěda hnědého**. Ve vodách se daří pstruhům, řídce také vydře říční.

Národní park Slovenský ráj

Národní park Slovenský ráj se nachází v pohoří Slovenský ráj na východě Slovenska v severní části Slovenského rudohoří. Ve Slovenském ráji je okolo 350 jeskyní, ale jen **Dobšinská ledová jeskyně**, která je od roku 2000 zapsána na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO, je otevřena pro veřejnost. Tento krasový unikát je největší ledovou jeskyní na Slovensku a roku 1887 taky první elektricky osvětlenou jeskyní v Evropě. Ledová výplň se zde vyskytuje v různých formách a tloušťka ledu na některých místech přesahuje i 25 metrů! Jeskyně má několik úchvatných částí, mezi které patří třeba zaledněná Velká a Malá síň, Ruffinyho koridor a Zřícený dóm. Nezaledněné části se nazývají Krápníková a Bílá síň, Suchý dům, krápníkové sklepy a Peklo. Příčinou toho, že ani v létě tu teplota nevystoupí nad 0 °C, je tvar jeskyně, která od vchodu postupně klesá.

Řeky, z nichž nejvýznamnější je Hornád, a potoky zformovaly na území parku mnoho roklí, kaňonů, údolí, jeskyní a vodopádů. Nejznámější rokle jsou **Velký Sokol** (nejdelší, 4,5 km), **Suchá**

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Belá, Piecky a Kysel, v každé z nich je několik vodopádů. Prielom Hornádu je nejdelším kaňonem (11,7 km) a jsou zde k nalezení nejrozmanitější přírodní druhy v celém parku. Nejvyšším vodopádem je **Závojový vodopád** s výškou 70 m. Nejvyšší horou je **Predná hoľa** se 1 545 m n. m.

Les pokrývá 90 % rozlohy parku. Nejrozšířenějšími stromy jsou buk, smrk, jedle a borovice. Vtroušeně roste habr, jasan, javor a výjimečně i dub. Na strmých stráních roklín se objevuje tis. V menší míře se ale objevují i další dřeviny, jako je například jasan, jeřabina, bříza aj. Podobně bohaté je i bylinné vegetační patro. Park je domovem 930 druhů rostlin, z nichž je 35 chráněných. V parku roste také 6 endemických rostlin, které rostou jen ve Slovenském ráji a 19 endemických rostlin, které rostou jen v Západních Karpatech (**koniklec slovenský, zvonek tatranský, hvozdík uherský** a jiné). Louky kvetou po dobu prakticky celého vegetačního období. Na jaře se objevují **prvosienka vyšší neboli petrklíč, šafrán spišský** a řada dalších. V létě se pak můžeme na těchto loukách pokochat pohledy na žlutobílé květy **kopretiny bílé pohorské**.

Ve Slovenském ráji je nejvyšší koncentrace motýlů na Slovensku. V parku žije okolo 4 000 druhů bezobratlých, včetně více než 2 100 druhů motýlů, 400 druhů brouků a 150 druhů měkkýšů. Obratlovci jsou zastoupeni 200 druhy, z nichž je 130 chráněných. V parku žije 40 druhů savců včetně **medvěda, lišky, vlka, kočky divoké, jelena, prasete divokého a kuny**. Národní park je domovem 65 ohrožených druhů, včetně **rarooha velkého, vydry říční a sysla obecného**. Vzácně se tady vyskytuje **orel skalní a orel křiklavý**. Z nočních dravců jsou to pak například **puštík obecný, sýček obecný či kalous ušatý**. Posledně jmenovanou sovu si určitě s žádnou jinou nezaměníte. Tato asi 30 cm vysoká sova je charakteristická svými vztyčenými oušky a vyjevenýma očima. Tato sova (a nejen ona) si hnízdo nestaví, využívá starých hnízd jiných druhů nebo přirozených dutin.

Národní park Slovenský kras

Národní park Slovenský kras se nachází v jihovýchodní části Slovenska při hranicích s Maďarskem. Je součástí Slovenského rudohoří. Slovenský kras je tvořen vápencovými náhorními planinami oddělenými hlubokými údolními s množstvím podzemních i povrchových krasových jevů. Nejvyššími vrcholy této oblasti jsou **Pipítka** (1 225 m) a **Matesova skála** (925 m). Slovenský kras odvodňují řeky Slaná, Muráň a Turňa s větším množstvím drobnějších přítoků. Jeskynní systém **Skalistý potok** o délce 5 689 m s převýšením 317 m je považován za nejdelší a nejhlubší jeskyni Slovenského krasu. Rozsáhlá je též jeskyně *Domica* o délce 5 140 m, která spolu s jeskyní Baradla na maďarské straně tvoří souvislý jeskynní systém o délce 21 km.

V minulosti bylo celé území zalesněno listnatými lesy. Původní dubové, lipové, habrové a bukové porosty však byly částečně vytěženy. Neporušené lesní porosty se zachovaly v hlubokých roklínách

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

a na svazích těžce přístupných planin. Lesy pokrývají 78 % území. V oblasti Slovenského krasu roste velmi mnoho druhů chráněných teplomilných rostlin. Např. v okolí Domice roste **kosatec nízký**, **kosatec bezlistý**, **chřest lékařský** a řada dalších. Vzácná rostlinná společenstva se vyskytují na silně zamokřených loukách v údolí Štítnického potoka. Slovenský kras se může pochlubit i endemitem, který nenalezneme nikde jinde na světě. Je jím poměrně nápadná rostlinka **ruměnice turnianská**, kterou uvidíme kvést obvykle v květnu na hradním návrší Turnianského hradu.

Pestré přírodní podmínky ovlivňují rozšíření a vývoj živočichů. Mísí se zde druhy horské, lesní i stepní. Vyskytuje se zde velmi vzácná **kobylka sága** a **kudlanka nábožná**. Pozoruhodný je výskyt jižního elementu – **krátkonožky evropské**. Stále vzácnější je **ještěrka zelená** a z hadů **užovka stromová**. Ze savců ještě na některých planinách, hlavně tam, kde se zachovala pastva, najdeme kolonie **sysla obecného**, který je důležitou potravní bází pro **sokola rarocha velkého** a **orla královského**. U potoků a říček žije vzácná **vydra říční**. Ze šelem je přítomen **rys ostrovid**, **kočka divoká**, **kuny**. Specifické druhy živočichů žijí v jeskyních a propastech. Jsou to především netopýři. Každoročně se tu soustřeďuje přes 50 tisíc jedinců, z nichž nejpočetněji jsou zastoupeny druhy jako **netopýr hvízdavý**, **vrápenec malý** a **netopýr velký**. Pozoruhodné je, že zde žije 11 z 12 druhů žab, 11 z 12 druhů plazů, 6 ze 7 druhů sýkorek a 24 z 28 druhů netopýrů.

Národní park Poloniny

Národní park Poloniny se nachází na severovýchodním Slovensku na hranicích s Polskem a Ukrajinou. Park leží v horském pásmu Bukovské vrchy, které náleží k Východním Karpatům. Park je nejvýchodnější a zároveň nejméně obydlenou částí Slovenska. Název dostal národní park podle **polonin**, travnatých ploch na hřebenech Východních Karpat nad pásmem lesů – zespodu jsou poloniny ohrazeny lesem, nikoli křovinatým pásmem.

Území parku pokrývají z 80 % lesy. V Národním parku Poloniny je nejvyšší koncentrace pralesů na Slovensku. Pralesy jsou vyhlášeny národními přírodními rezervacemi. Dominantní a zároveň charakteristickou dřevinou je buk lesní. Vzhledem k více než 1000 m výškovému rozdílu mezi nejnižším a nejvyšším bodem národního parku a s tím související změnou klimatických podmínek, se mění i charakter lesů. V nejnižších a nejteplejších částech se vyskytují dubovo-habrové lesy. V nich také rostou i javor a lípa. Ve vyšších polohách a na vlhčích stanovištích přistupuje do lesních porostů jedle. Mimořádnou pozornost si zaslouží především společenství nacházející se v oblasti masivu Stinské, ve kterých roste **endemit Východních Karpat pryskyřník karpatský**.

Různorodá jsou i nelesní společenstva. Podle ekologických podmínek, na které jsou vázány, je můžeme rozdělit do několika skupin – společenstva pramenišť, slatin, rašelinišť, luk a pastvin a pře-

devším horských luk nad horní hranicí lesa – polonin. Poloniny jsou unikátní a zároveň charakteristickou formací Východních Karpat. Většina z nich představuje sekundární společenstva, která vznikla v důsledku pastvy skotu na horských hřebenech. Poloninské louky jsou známé především přítomností východokarpatských druhů rostlin. V ekologicky osobitých podmínkách pramenišť nacházíme **řeřišnici hořkou, mokřýš střídavolistý, violku dvoukvětou, blatouchy bahenní a ptačinec hajní**.

Mnohé druhy organismů žijících v NP jsou endemity. V Poloninách se vyskytuje 800 druhů plísňů a 100 druhů lišejníků. V Národním parku Poloniny žije okolo 5 981 známých druhů bezobratlých (například 91 druhů měkkýšů, 1 472 druhů stejnokřídlých, 819 druhů motýlů, 403 druhů pavouků) a 294 obratlovců. Z obratlovců to je 13 druhů obojživelníků, 8 druhů plazů, 198 druhů ptáků a 55 druhů savců. Z obojživelníků a plazů zde žijí například **čolek karpatský, užovka stromová a užovka hladká**. Území NP Poloniny je zároveň chráněným ptačím územím a jedním z pěti nejvýznamnějších území na Slovensku pro hnízdění **lelka lesního a chřástala polního**. Pravidelně zde hnízdí například **orel křiklavý, strakapoud bělohřbetý** a další. **Vydra říční a kočka divoká** patří k ohroženým druhům. Ze vzácných druhů zde žije **vlk obecný, medvěd hnědý a rys ostrovid**. K ohroženým patří **zubr evropský**. Od roku 2004 se na území NP Poloniny realizuje projekt „Založení volně žijící populace zubra ve slovenských Karpatech“.

**Popiš jeden ze slovenských národních parků.
Text můžeš doplnit kresbami a fotografiemi.**

PL12

Název

Krajina

Poloha

**Fauna (běžně se vyskytující
živočichové)**

**Flóra (běžně se vyskytující
rostliny)**

Zajímavosti

Přírodověda

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

INBÁZE

METODICKÉ LISTY – VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA (PL 13–14)

TÉMA: OSLAVY SVÁTKŮ, TRADICE A ŘEMESLA

Mezioborové vztahy:	Vlastivěda, Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	výklad, brainstorming, moderování, řízená diskuse, kladení otázek, rozhovor, samostatná práce, vlastní výtvarná tvorba, prezentace, projektové vyučování
Časová dotace:	3–4 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se slovenskými svátky a tradicemi
Pomůcky:	pracovní listy (P13–14), pastelky či jiné výtvarné potřeby

Postup:

1) Povídáme si s žáky o českých a slovenských tradicích spojených s Adventem, Vánocemi a Velikonoce. Témata zařadíme samozřejmě do výuky, pokud je to vzhledem k aktuálním svátkům vhodné. Upozorníme na rozdílné zvyky mezi Českem a Slovenskem. Pokud jsou ve třídě žáci z jiných zemí, porovnáme, jak se tyto (nebo podobné svátky) slaví tam.

Vánoce

Na Slovensku má **Štědrý den** i jiné názvy: **Kračún, Vilija, Dohviezdny večer**. Podle slovanské tradice má stůl na Štědrý večer symbolizovat hojnost. Pod bílý ubrus se kladou **mince** a ponechávají se tam celé svátky, aby se v domě drželo bohatství.

Samotná večere by měla obsahovat devět chodů, protože devítce se připisovala magická moc. Večere začíná přípitkem. Na Slovensku věří, že sníst na Vánoce **česnek** znamená zajistit si zdraví na celý další rok, a tak po přípitku každý sní kousek chleba nebo vánočky a česnek. Dalším tradičním předkrmem je **oplatka s medem**, která symbolizuje klid a lásku v rodině. Kulaté oplatky pekli v minulosti kněží a pak je rodinám roznášeli. Na Štědrý den se na Slovensku nejí rybí polévka jako v Česku, ale **kapustnica**, což je něco jako naše zelňačka. Polévka se v různých regionech připravuje na mnoho způsobů: někde se smetanou, jinde s houbami nebo se sušenými švestkami.

Hlavním chodem večere je **ryba**, jen tradičního kapra častěji nahrazují jiné ryby. Určitě nechybí bramborový salát. Na stole jsou také **opékance** či **bobaľky**, což jsou bochánky velikosti ořechů pečené z kynutého těsta, které se jedí spařené a posypané mákem. Místo vánočky se pečou koláče a bábovky. Obřadním koláčem je například na východním Slovensku **kračún** nebo na středním Slovensku **štědrák**.

2) Rozdáme žákům **PL13** s receptem na vánoční bobaľky, postup si společně projdeme a ubezpečíme se, zda mu žáci rozumí. Poté je společně, pokud máme možnost, připravíme v rámci vyučování, nebo recept dáme žákům domů jako tip na obohacení jídelníčku. Pokud jsou ve třídě žáci ze Slovenska, mohou připravit bobaľky podle rodinného receptu a podělit se o něj se spolužáky.

Velikonoce

Slovenské Velikonoce se od českých zásadně neliší, tradicí je také koledování s pomlázkou, které říkají **korbáč**, a **barevná vajíčka**. Na východě Slovenska je velmi oblíbené i u nás známé **polévání vodou**. Na Velikonoce se peče zakulacený bochánek **paska**, domovy se zdobí pučícími větvičkami a uklízí se. Stejně jako u nás se na Velikonoční pondělí vypraví chlapci s pomlázkou na koledu a vyšlehají dívky, aby byly zdravé. Ty jim za odměnu dají malovaná vajíčka a barevnou stuhu na pomlázku.

Nejzásadnějším rozdílem oproti našim Velikonocům je to, že po Velikonočním pondělí na Slovensku následuje tzv. **odplatné úterý**, kdy chodí na pomlázku děvčata a šlehají chlapce.

Více se o slovenských tradicích dozvíme zde:

- [Slovenské vánoční tradice](#)
- [Velikonoce na Slovensku](#)
- [Slovenský folklor](#)

3) Vytvoříme si velikonoční ozdoby – ptáčky ze samotvrdnoucí hmoty a lýka.

Postup:

1. Rozdáme kousky samotvrdnoucí hmoty (Keraplast, DAS, Primo, DARWI), které si žáci rozválí na podložce na tloušťku 0,5 cm.
2. Pomocí tvořítek vykrajují ptáčky, v místě oka vytvoří díрку na zavěšení a nechají sušit (doba sušení je cca 24 hodin).

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

3. Z lýka vytvoří ptáčkům křídla.
4. Druhý den ptáčky obarví akrylovými barvami, po zaschnutí barvy z obou stran přilepí křídla z lýka a přivážou provázek na zavěšení.

4) Povídáme si s žáky o slovenských řemeslech, která jsou nedílnou součástí lidových tradic. Pravděpodobně žáci viděli keramické talíře či šálky s barevnými motivy lidových ornamentů. Tradiční **slovenská modranská majolika** slaví již 140 let. Celá výroba je ruční, od točení na kruhu až po malování ornamentů. Stejně jako **modrotisk** (viz další metodický list), je **modranská majolika** zapísaná v **Reprezentativním seznamu nehmotného kulturního dědictví Slovenska**. Kdysi se takové nádobí pouze vystavovalo, dnes už si ho můžeme zakoupit pro každodenní používání. Najdeme zde například také kolekci s bájným jednorožcem, což by se mohlo zdát jako přizpůsobování se moderním trendům. Takového jednorožce ale na keramice zobrazovali již řemeslníci v minulém století.

Podle zájmu a časových možností můžeme nabídnout žákům několik úkolů:

- na čtvrtku nakreslit talíř, džbán nebo šálek a ozdobit ho podle vlastního návrhu (mohou malovat temperovými barvami, kreslit progressy, použít techniku koláže),
- ze samotvrdnoucí hmoty vytvořit plochý talíř a po zaschnutí ho pomalovat akrylovými barvami podle slovenských ornamentů,
- tradičními vzory pomalovat hotový květináč nebo bílý hrnek.

Dalšími typickými řemesly byly na Slovensku drátenictví, zpracování kůže, kovářství, krajkářství a sklářství, dodnes se zachovávají také hornictví, řezbářství, včelařství, vinohradnictví nebo zpracování kukuřičného šustí.

5) Kukuřice, která původně pochází z Ameriky, se začala více pěstovat na Slovensku v 17. století. Kukuřičným šustím se nazývají listy obklopující kukuřičný klas. Šustí, které bylo původně odpadovým materiálem, se začalo brzy využívat k výrobě postaviček, ozdob, ošatek, košíků, hraček atd. Pletení

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

z kukuřičného šustí patří mezi rukodělnou výrobu, v minulosti prováděnou především v zimních měsících venkovskými ženami. Výdělek z prodeje těchto výrobků byl často přilepšením rodinného rozpočtu. Slovensky se **šustí nazývá šúpolie**.

O šustí najdeme více informací [ZDE](#). Koupit ho můžeme [TADY](#).

Návody k tvorbě z kukuřičného šustí najdeme v metodických materiálech Bedýnky příběhů – Slovensko [ZDE](#).

Další návody na výrobky z kukuřičného šustí:

- Panenka – [figurky z kukuřičného šustí, videonávod](#)
- Věnc – [jak si udělat věnc](#)

Práce se šustím vyžaduje pečlivost a více času, proto pedagog může zvolit jednodušší techniky, např. výrobu růže – [videonávod na jednodušší dekorace](#).

6) Od konce 18. století se na Slovensku v lidovém prostředí rozvinula **kultura výšivky**. Od 19. století do 1. poloviny 20. století, kdy její vývoj kulminoval, se rozvětvila do četných lokálních variant, jak můžeme vidět na mapě slovenské výšivky. K jejich formování značně přispěly nadané místní **vyšívačky a kreslířky**. Starší výšivky se na podomácku vyrobeném plátně šily lněnou nebo konopnou nití. Tovární textil a výšivkové nitě, které pronikly do vyšívání na rozhraní 18. a 19. století, poskytly příležitost rozehrát fantazii vyšívaček a rozšířit škálu technologických postupů do různých kombinací stehů, barev a kompozic. Výšivkou se zdobil zejména oděv a bytový textil. Odlišovaly se jí každodenní příležitosti od svátečních, věk a majetkové postavení nositele.

Předkreslovačka

Vyšíváčka

Rozdáme pracovní listy **PL14** a necháme žáky tvořit. Pro inspiraci jim ukážeme **Slovenské tradiční vzory**. Žáci vybarví obrázek se slovenskou výšivkou, pokud je aktivita zaujme, mohou pokračovat a nakreslit i další kusy slovenského kroje s tradičními vzory.

Šikovnější žáci si mohou zkusit jednoduchou výšivku na kanavě, vyšívací látce s velkou mřížkou. Mezi **základní a nejjednodušší stehy** patří přední steh, zadní steh a křížkový steh. Žáci mohou vyšívat podle hotového vzoru nebo zkusit vymyslet vlastní návrh výšivky. Inspirovat se můžeme **lidovými vzory** z různých koutů Slovenska.

Slovenské bobalky

Podle návodu si připrav tradiční slovenské bobalky.

Suroviny

Kvásek:

- 100 ml mléka
- 2 čajové lžičky cukru
- 15 g čerstvého droždí
- 1 lžička polohrubé mouky

Postup přípravy:

1. V trošce vlažného mléka rozmícháme mouku s cukrem. Přidáme rozdrobené droždí a zlehka promícháme. Necháme vykynout přikryté na teplém místě.

Bobalky:

- 200 g polohrubé mouky a trochu na posypání
- 40 g másla
- 1 vaječný žloutek
- špetka soli.

Postup přípravy

1) Do mísy nasypeme mouku, přidáme špetku soli, rozpuštěné máslo a vaječný žloutek. Přilijeme kvásek, vypracujeme těsto a necháme přikryté na teplém místě vykynout (asi 45 minut).

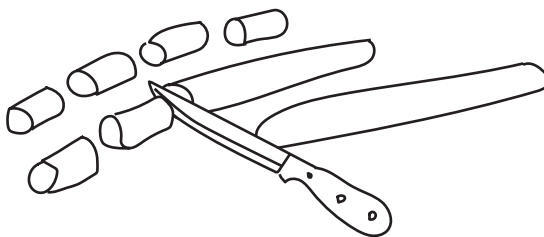
2) Vykynuté těsto vyklopíme na vál posypaný moukou. Vytvarujeme do silnějšího válečku a rozkrojíme na 4 kousky. Každý kousek vytvarujeme do válečku o průměru 1,5–2 cm. Válečky nakrájíme na 1,5–2 cm velké kousky.

3) Kousky můžeme upéct přímo tak, jak jsme je rozkrájeli. Ale lepší je vytvarovat každý kousek do kuličky, v jemně naolejovaných dlaních.

4) Kuličky pokládáme na plech vyložený pečicím papírem v přiměřených rozestupech od sebe. Pečeme 18 minut při teplotě 180 °C.

Dochucení:

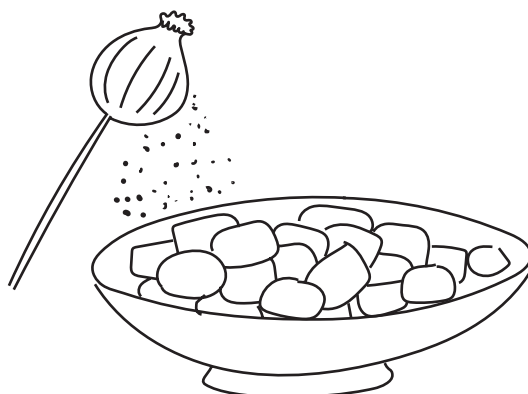
- 300 ml mléka,
- mletý mák,
- máslo
- med dle chuti.

Postup přípravy

5) Mléko zahřejeme a zalijeme jím bobalky. Necháme 2 minutky odstát a bobalky vyndáme. Pokud jsou tvrdší, necháme je v mléce o minutku až dvě déle.

6) Posypeme mákem, polijeme rozpuštěným máslem a přidáme med. Promícháme a můžeme servírovat.

Vybarvi obrázek se slovenskou výšivkou. Použij tradiční barvy - červenou, modrou, zelenou, žlutou.

METODICKÉ LISTY – VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA

TÉMA: MODROTISK/MODROTLAČ

Mezioborové vztahy:	Vlastivěda, Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	výklad, praktický nácvik výtvarné techniky
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	seznámení se s tradiční technikou modrotisku, praktický nácvik výtvarné techniky
Pomůcky:	nastříhané čtverce modré látky (bavlna), akrylová bílá barva (nejlépe na textil), papírové tácky, razítka

Postup:

1) Povídáme si s žáky o **modrotisku** (slovensky modrotlač). Je to technika známá z 18. století, která dodnes zdobí **lidové kroje**. Některé matrice na tisk v převážně rodinných dílnách jsou až 300 let staré. V roce 2018 byl modrotisk zapsán na seznam nemotného kulturního dědictví UNESCO. O zápis této metody ozdoby textilu do seznamu společně žádalo Česko, Slovensko, Německo, Rakousko a Maďarsko. Dnes se tradiční metodou modrotisku vyrábí jen ve dvou dílnách na Moravě (z šesti po celé Evropě), a to v Olešnici a ve Strážnici na Moravě. Více se o modrotisku dozvíme [ZDE](#), [ZDE](#) nebo [TADY](#). Typické vzory si můžeme prohlédnout [TADY](#).

Žákům můžeme také pustit krátké videodokumenty (délka cca 5 minut), které pojednávají o historii a technice modrotisku.

- [Modrotisk \(Toulavá kamera na ČT1\)](#)
- [Modrotisk \(YouTube\)](#)

2) Následně si žáci zjednodušenou techniku modrotisku vyzkoušejí.

Postup:

1. Každý žák dostane vlastní čtverec modré látky, bílou barvu na papírový tácek a razítko.
2. Žáci mohou použít razítka, na která nanášejí bílou akrylovou barvu a následně s nimi tisknou na látku.
3. Razítka si s žáky můžeme vyrobit dopředu. Na razítka použijeme různé druhy zeleniny, se kterou se dá tisknout, např. brokolice, zelí nebo brambory (můžeme je pūlit, vyřezávat vzory nebo z nich vyrábět razítka pomocí vykrajovátek). Využit můžeme rovněž další materiály – místo brambor je možné také vyřezávat z linolea (potřebné rydlo na lino) a nebo vyrobit „razítka“ z jiných materiálů (guma na gumování, karton, korkové zátky, polystyrenové tácky). Dají se použít hotová razítka na textil.
4. Po uschnutí se může s látkou dále pracovat (stříhat, lepit, sešívát) a případně se z ní dají vyrábět další předměty.

Další návod na techniku modrotisku [ZDE](#).

Tipy: Můžeme tisknout také modrou barvou na bílý podklad. Místo bavlněné látky žáci mohou použít karton a zvolit drobnější razítka. Vzniknou tak krásné pravidelné vzory.

Zahrajeme si [online pexeso](#) s obrázky modrotisku.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

METODICKÉ LISTY – VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA (PL 15)

TÉMA: SALAŠNICTVÍ

Mezioborové vztahy:	Český jazyk, Přírodověda, Vlastivěda, Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	výklad, vyprávění, čtení, brainstorming, moderování, řízená diskuse, výklad, řízená diskuse, kladení otázek, samostatná, párová a skupinová práce
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	poznávání cizí kultury tradičních oděvů, klobouků, seznámení se s historií a současností pastevectví, jeho zvyky a obyčeje, seznámení se zpracováním mléka a výrobou mléčných produktů, rozvoj slovní zásoby
Pomůcky:	pracovní list (PL15), interaktivní tabule, mapa světa, psací a kreslicí potřeby

Postup:

1) S žáky probíráme téma horského pasení ovcí, **salašnictví**. **Salaši** se rozumí pastvina, pasteveci, stádo dobytka a také jednoduché stavby, **koliby**, které si pastevcí na salaši stavěli.

Ruční dojení ovcí na salaši před 80 lety a dnes, nic se prakticky nezměnilo.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Mezi kolibami převládaly koliby roubené, později se stavěly i koliby prkenné, které se daly skládat a přenášet. V přední, vstupní části koliby bylo otevřené ohniště **vatra**, na němž se připravovala strava a zpracovávalo se ovčí mléko. Dům neměl komín a kouř vycházel ven pouze mezerami ve střeše. Obvykle se zde také nacházely i lavice na spaní. Zadní část poté sloužila jako překladiště hotových mléčných produktů a nástrojů k jejich výrobě. Bývala zde i police na sušení sýra **podišiar**.

2) Předtím než představíme žákům nejdůležitější postavu na salaši, kterou je hlavní hospodář a pastýř ovcí **bača**, rozdáme jim **PL15**.

Mladších dětí se ptáme před vypracováním úkolu *Poznáváte některý z klobouků a víte komu patří? Znáte také zemi, ve které se nosí?* Pokud děti klobouky neznají, ukazujeme si je na obrázcích – **vietnamský klobouk**, **mexické sombrero**, **anglický cylindr**, **americký kovbojský klobouk**, **francouzský napoleonský klobouk**, **bačovský klobouk**. Jakmile mají správně označeno, klobouky si vybarví.

Se staršími žáky vyzkoušíme, jestli budou schopni klobouky ke správné zemi přiřadit sami nebo zvolíme pracovní list jako párovou nebo skupinovou práci. Teprve poté si společně procházíme a fotografie klobouků ukazujeme a diskutujeme o nich.

Na mapě si ukazujeme, kde která země leží.

3) Ukážeme si obrázky **bači**, které najdeme **ZDE**. Bačové chodili oblečení v plátěných kalhotách a lněných košilích, do deště měli kožich z ovčí vlny, případně houni, která řádně nasákla a ztěžkla. Boty z vepřové kůže měnily velikost dle aktuální vlhkosti a zdolávat s nimi mokré exponované svahy nebylo jednoduché. Jeho pomocníky byli valaši (dříve zaměstnání často vykonávali deseti až patnáctiletí synové bači nebo sourozenci valachů).

Na bačovi ležela veškerá tíha a zodpovědnost. Vesniční gazdové si ho každý rok volili. **Bača** si vlastně **bral na starost cizí ovce, za které se musel zaručit**. Písemně se sepsaly podmínky, kde se stanovovaly určité dávky odvodu z každé ovce a náhrady v případě ztráty. Často se stávalo, že byl na pastvu špatný rok, ovce hynuly nebo jejich stavy snižovali vlci. Mnoho bačů tak přišlo díky závazkům na mizinu. Mnozí museli prodat i svoje pole, aby mohli vyplatit gazdy. Když byl dobrý rok a šikovný bača měl zručné valachy, na podzim je stejně jako gazdy vyplatil podle dohody a ještě vydělal.

Salašnictví bylo velmi bohaté na **zvyky a obyčeje**. Na jaře, **obvykle 24. dubna**, když se ovce odváděly od **gazdů** (hospodářů), kropili se (stejně jako bača a valaši) svěcenou vodou a světili tymiánovým kadidlem, aby se jim nic zlého nepříhodovalo. Přitom se zpívali písně a často nechyběla muzika. Pastevce sezóna **končila 28. září**, kdy na **svátek sv. Michala** vyšli gazdové nahoru na pastviny a tam

byla veselice při zpěvu, tanci a muzice. Když byl příznivý rok, pasení pokračovalo i po této oslavě až do prvních mrazů.

Ještě ve 20. století převažovaly salaše, které během salašnické sezony alespoň jednou změnily svoje místo, což záviselo především na kvalitě a dostatku pastvy. Na podzim a zimu se ovce hnaly dolů do vsí, kde byly ustájené ve vsi u svých majitelů gazdů.

4) Bača organizoval práce na salaši, určoval pastvu, dojlil s valachy ovce 2x denně, z mléka zpracovávali mléčné produkty. Pustíme žákům prvních cca 5 minut [videa](#), aby získali reálnou představu o náročnosti práce na salaši. V současné době je na Slovensku nedostatek mužů, kteří se zabývají tímto řemeslem. Více v článku [ZDE](#).

5) Z ovčího mléka se vyrábí žinčica nebo oblíbené sýry: brynza, oštiepok, parenica, z kravského mléka potom třeba korbáčiky. Pustíme si další část [videa](#), ve které uvidíme, jak se vyrábějí sýry. K tématu se můžeme vrátit také v angličtině, kde budeme mluvit o slovenské kuchyni.

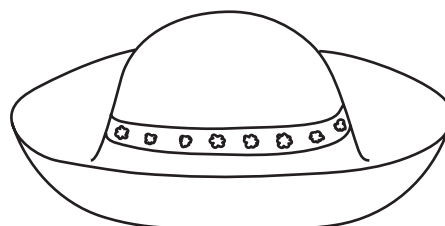
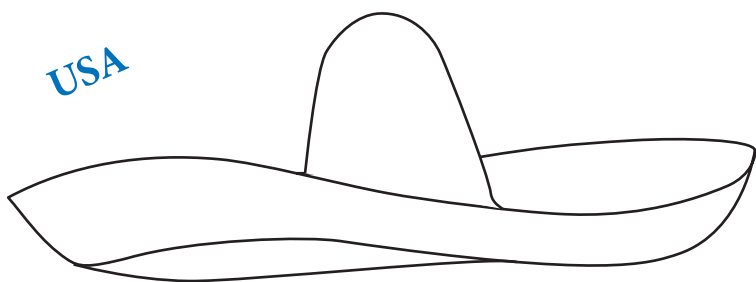
Tip: Zahrajeme si [online kvíz](#) a zopakujeme si tak téma horského pasení ovcí.

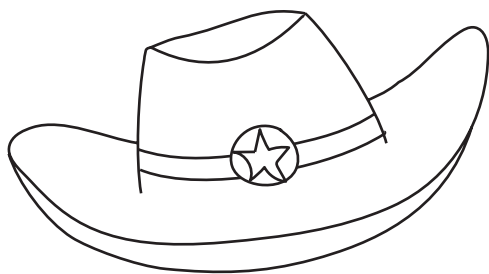

**Zkusíš mezi jednotlivými klobouky najít ten
správný bačovský? Přiřad' všechny klobouky
ke správným zemím a poté je vybarvi.**

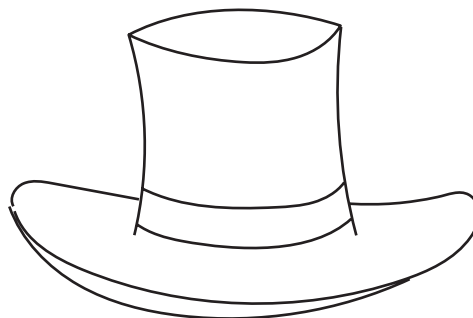
USA

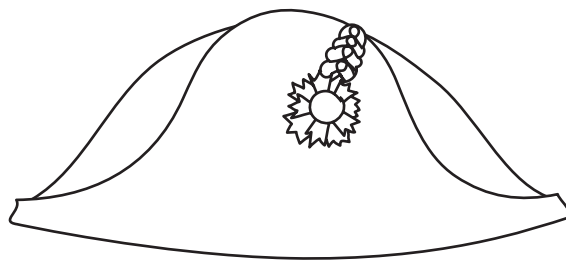
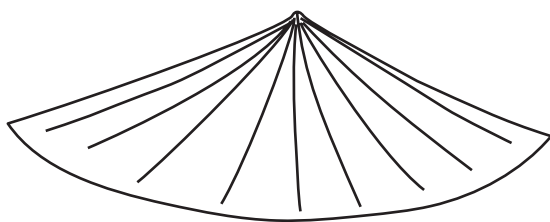
VIETNAM

MEXIKO

ANGLIE

FRANCIE

SLOVENSKO

METODICKÉ LISTY – VÝTVARNÁ A PRACOVNÍ VÝCHOVA

TÉMA: MODEL PADÁKU

Mezioborové vztahy:	Matematika, Vlastivěda
Výukové metody a strategie:	výklad, diskuze, vlastní výtvarná tvorba
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se s konstruktérem padáku Štefanem Baničem a typy padáků, výroba vlastního modelu padáku
Pomůcky:	dle uvážení žáků (papír, provázky, sáčky, lepicí páska, vata, kusy látek, bublinková fólie apod.)

Postup:

1) Ptáme se žáků na úvod *Znáte nějakou slavnou slovenskou osobnost?* Představíme konstruktéra padáku, kterým je pro nás v podstatě neznámý Štefan Banič.

Konstruktér **Štefan Banič** (1870–1941) se narodil na Slovensku. Už od dětství byl nadaný, hloubavý a inteligentní. Po skončení základní školy se vyučil zedníkem. Pomáhal při stavbě smolenického zámku, kde precizně a odborně vystavěl komíny. Na Slovensku později nenašel práci, a proto odešel do USA, kde pracoval v Pensylvánii jako horník.

V roce 1912 byl svědkem leteckého neštěstí, v reakci na něj sestrojil v roce 1913 použitelný padák. Výsledkem jeho úvah byla padáková konstrukce, kterou s pomocí přátel postupně zhotovil ve velmi improvizovaných podmínkách ve sklepě domu v Greenville, kde bydlel.

Dne 3. června 1914 Štefan Banič padák osobně vyzkoušel před zástupci patentového úřadu, letectva Spojených států a před zrakem stovek diváků. Ve Washingtonu D.C. skočil ze střechy patnáctipatrové budovy. Druhý, též úspěšný seskok absolvoval z vojenského letadla Forman z výšky 600 metrů.

25. srpna 1914 vydal Americký patentový úřad ve Washingtonu patent na Baničův padák pod číslem 1 108 484, který potvrzoval jeho autorství nového a užitečného vylepšení padáku. Patentový spis obsahuje přesný popis konstrukce a její výkresovou dokumentaci.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – půl růstu ČR

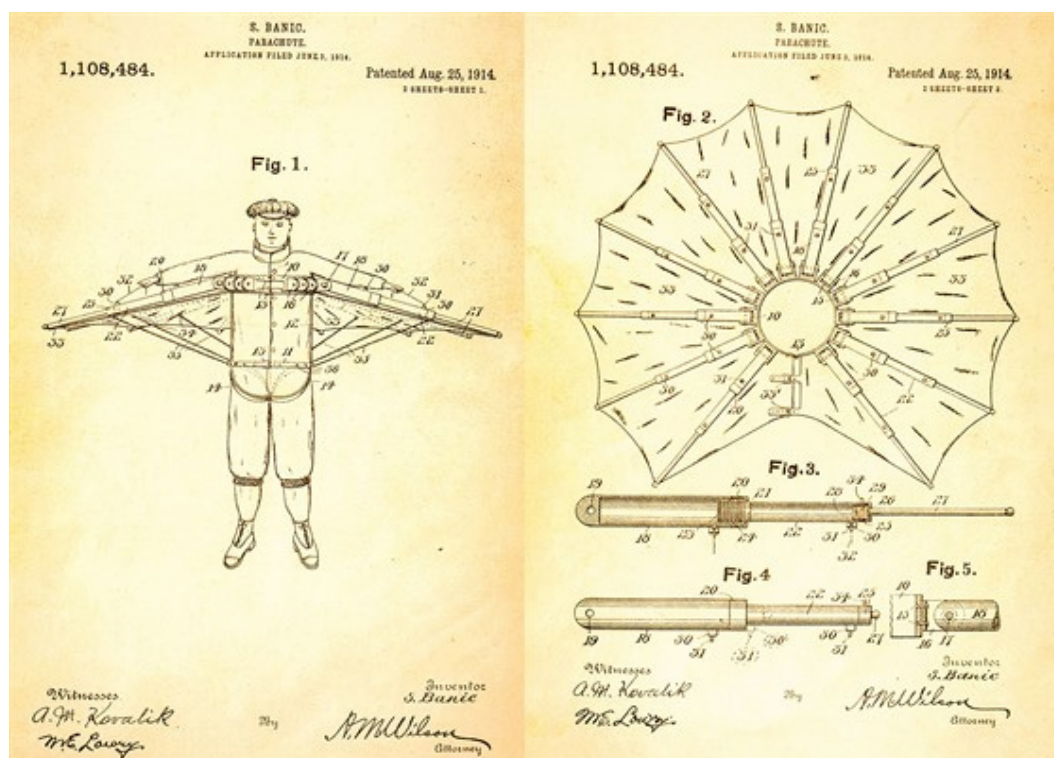

Svůj vynález Banič nabídl zástupcům letectva a americká armáda ho odkoupila. Baniš se stal populárním a těšil se zájmu veřejnosti, tisku a leteckých odborníků. Přijali ho i za čestného člena The American Society for Promotion of Aviation (Americká společnost pro podporu letectví).

V roce 1921 se vrátil zpátky na Slovensko, kde až do své smrti v roce 1941 pracoval jako zedník a již se nevěnoval vynalézání. Roku 1929 se stal spoluobjevitelem jeskyně **Driny**. Během života se mu za jeho velký vynález, kterým proslavil svůj národ v USA, nedostalo v jeho rodišti veřejného uznání, jeho vynález byl zveřejněn až po jeho smrti v roce 1942.

V roce 1968 byl na jeho hrobě postavený památník a v roce 1970 odhalili na jeho rodném domě pamětní desku. Na letišti M. R. Štefánika v Bratislavě mu postavili pomník, který svým tvarem připomíná rozevřený padák.

Banič svůj vynález vymyslel pro záchranu lidských životů a ne pro peníze. Chudý odešel do Ameriky, chudý se vrátil, chudý zemřel. Navzdory tomu, že žil plodným a bohatým životem.

Kresba na patentu Štefana Baniče

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

2) Pro inspiraci ukážeme žákům fotografie různých typů **padáků**: kruhový padák, padák typu křídlo, padákový kluzák, padák Leonarda da Vinciho.

Tip: Nápady na výrobu padáků najdeme třeba **TADY** nebo **ZDE**.

3) Rozdělíme žáky na několik skupin a necháme je vytvořit svůj vlastní padák. Žáci mohou použít papír, plastové sáčky, provázky atd. Necháme na nich, jaký typ padáku a materiál si vyberou.

4) Na první hodině si ve skupině vytvoří projekt padáku, nakreslí náčrt a rozhodnou se, jaký materiál budou potřebovat.

5) Na další den si přinesou z domova potřebný materiál a vytvoří společně svůj typ padáku.

Tip: Aby byl úkol zajímavější, můžeme ho ztížit. Žáci budou muset vytvořit takový padák, pomocí kterého shodí syrové vejce z určité výšky a vejce se nerozbije. Necháme na žácích, jaký systém si zvládnou vymyslet (třeba kolébka pro vejce z vaty nebo košíček atd.). A potom skupiny ve třídě soutěží mezi sebou, či vejce se nerozbije nebo ani nepraskne.

METODICKÉ LISTY – ANGLICKÝ JAZYK (PL 16)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk, Přírodověda
Výukové metody a strategie:	výklad, řízená diskuse, kladení otázek, samostatná práce, práce se slovníkem
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	seznámení se slovenskou kuchyní, rozvoj slovní zásoby
Pomůcky:	pracovní list (PL16), psací potřeby

Postup:

1) Pokračujeme dále v tématu kuchyně a společně se bavíme o jídle. Ptáme se žáků *Varíte rádi? Jaká jídla máte nejraději? Jaká tradiční jídla se vaří v Česku? A z jakých surovin?*

Rozdáme žákům **PL16** a zaměříme se na procvičování frází:

What do you like for (breakfast/lunch/dinner)?

I like... I don't like...

Nad úkolem žáci mohou pracovat jednotlivě, ve dvojicích, skupinách nebo dohromady s celou třídou podle znalostí a vlastního uvážení.

Aby byl úkol pro žáky zajímavější, naučíme se tyto fráze také ve slovenštině:

Čo máš rád na (raňajky/obed/večeru)?

Páči sa mi... nepáči sa mi...

Pracujeme s názvy jídel, které žáci již znají, ale můžeme zařadit i novou slovní zásobu. Překlad nových slov si žáci mohou samostatně vyhledat ve slovníku.

porridge – kaša
bread – chlieb
butter – maslo
milk – mlieko
lettuce – šalát
pumpkin – tekvica

noodles – rezance
beef – hovädzie mäso
cheese – syr
carrot – mrkva
mushroom – huba
tomatoes – paradajky

rice – ryža
chicken – kura
eggs – vajcia
cucumber – uhorka
potatoes – zemiaky

2) Pokud navazujeme na téma slovenské kuchyně, které jsme v předchozích předmětech probírali, ptáme se žáků *Pamatujete si, o jakých slovenských specialitách jsme si vyprávěli?* Pokud téma otevíráme nově, ptáme se *Ochutnali jste již některé slovenské pokrmy? Znáte nějaká typická slovenská jídla?*

Nejznámějším slovenským jídlem jsou **bryndzové halušky se slaninou** nebo **kyselým zelím**, případně **pirohy plněné brynzou**. V tomto jídle se spojují základní suroviny slovenské kuchyně – brambory, mouka, sýr, zelí a vepřové maso, kterých měli lidé dostatek i v méně úrodných horských oblastech. Populární jsou také výrobky z ovčího mléka - korbáčiky, parenica, oštiepok, tvaroh nebo brynza. Sladkými jídly jsou nudle, škubánky, kynuté koláče, buchty, obvykle plněné povidly, mákem, ořechy nebo tvarohem. Typické jsou vařené švestkové koule s mákem.

Zahrajeme si online hru **Slovenská kuchyně** a procvičit slovní zásobu v angličtině na téma jídlo můžeme v **online šibenici**.

Tip: Pomocí názvů jídel na pracovním listu si můžeme také procvičit tázací věty a krátké odpovědi s inverzí pomocného slovesa to do: **Do you like...? Yes, I do./No, I don't.**

Přečti názvy jídel v angličtině a slovenštině a spoj stejná jídla mezi sebou.

- g) ryža i) tekvica 3) rice a) uhorka h) kaša
4) bread 10) milk 5) beef 14) mushroom b) vajcia f) zemiaky
7) butter 2) noodles 1) syr 15) potatoes
12) cucumber c) chlieb 9) eggs 6) chicken d) maslo
q) mlieko 11) carrot e) mrkva
m) kurča 13) lettuce o) šalát 16) pumpkin
j) rezance 17) tomatoes p) huba 8) cheese
1) porridge k) hovädzie mäso n) paradajky

Řešení: 1) h) _____

Zahraj si v páru dialog o tom, co rád a nerad jíš. Poté odpovědi zapiš.

What do you like for
(breakfast/lunch/dinner)
Čo máš rád na (raňajky/
obed/večeru)?

I like... I don't like...
Páči sa mi... nepáči sa mi...

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

METODICKÉ LISTY – HUDEBNÍ VÝCHOVA (PL 17)

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	výklad, čtení, řízená diskuse, kladení otázek, rozhovor, práce s textem, poslech, zpěv
Časová dotace:	2 vyučovací hodiny
Vzdělávací cíle:	seznámení se se slovenskými lidovými písněmi a se slovenskou hymnou
Pomůcky:	pracovní list (PL22), počítač s funkčním zvukem nebo interaktivní tabule

Postup:

- 1) Na úvod se ptáme žáků, *Dokážete popsat, co je to lidová píseň? Znáte nějakou českou lidovku?*
- 2) Poté jim **ZDE** pustíme slovenskou píseň *Anička dušička (PL17)* a pokládáme otázky *O čem si myslíte, že se v písničce zpívá? Porozuměli jste textu? Víte, co jsou to čižmičky?* Společně si vysvětlíme obsah písně a zkusíme si s dětmi písničku zazpívat. Pokud ne celou, tak alespoň první sloku. **ZDE** nalezneme také notový zápis písně.
- 3) Seznámíme žáky se slovenskou národní hymnou **Nad Tatrou sa blýska ZDE** a zmíníme, že v dobách Československa byly hymny dvě a ta slovenská se zpívala hned po české hymně (PL17).

Báseň *Nad Tatrou sa blýska* napsal Janko Matúška na motivy lidové písně **Kopala studienku** v roce 1844 při příležitosti propuštění svého učitele **Ludovíta Štúra** z evangelického bratislavského lycea. Na protest proti odvolání odešlo z lycea 22 žáků, kteří mu tímto vyjádřili svou podporu. Další informace včetně notového zápisu a instrumentálních verzí nalezneme na Wikipedii **Slovenská hymna**.

Ludovít Štúr byl nejvýznamnější představitel slovenského národního života v polovině 19. století. Byl poslancem uherského sněmu za město Zvolen v letech 1848–1849, **kodifikátorem současné spisovné slovenštiny** založené na středoslovenských nářečích (kolem roku 1843), jedním z hlavních aktérů Slovenského povstání v letech 1848–1849, politikem, jazykovědcem, učitelem, spisovatelem a novinářem.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

V roce 1920 se první sloka stala součástí československé hymny. Od roku 1993 jsou slovenskou hymnou první dvě sloky.

Nehmotné kulturní dědictví lidstva UNESCO – slovenská hudba a tanec

4) Představíme žákům **fujaru**. Jedná se o slovenský lidový dřevěný dechový hudební nástroj. Jde o obdobu gotické basové trojdírkové píšťaly, které byly velmi známé a hojně rozšířeny v Evropě ve 12. až 13. století. Usuzuje se, že trojdírková basová píšťala se na území Slovenska dostala v době tureckých válek, kdy u Slovenské Ľupči pobýval pluk žoldnéřů ze západní Evropy. Na fujaru hrávali **pastýři** při pasení ovcí a také při rozličných slavnostních a smutečních příležitostech. Používala se i jako signální komunikační nástroj. Hra na fujaru nevyžaduje znalost not, ale hudební sluch hráč na fujaru mít musí. Nejčastěji se vyskytuje fujara laděná v G, dlouhá asi 172 cm, hlavní trubice je spojená ještě s menší, která má velikost mezi 50 a 80 cm. Hráč střídá svoji

hru se zpěvem. Hudební repertoár se opírá o melodie určené technickými vlastnostmi nástroje a zvuky napodobující přírodu, jako je zurčení potoka nebo studánky. O fujare se také tvrdí, že jde o nástroj meditace. Od roku 2008 je **fujara a její hudba** zapsána na reprezentativním seznamu nemotného kulturního dědictví lidstva UNESCO. Ukážeme si **obrázky fujary** a pustíme si také krátké 2minutové video – **hra na fujaru**.

5) V roce 2013 byla na seznam nemotného kulturního dědictví lidstva UNESCO zapsána hudba a tanec z kraje Juraje Jánošíka **Terchovská muzika**. Terchovská muzika je ústně tradovaná hudební kultura terchovské komunity, která je specifická originálním kolektivním vokálně-instrumentálním projevem. Představuje mimořádně osobitý nástrojový styl lidové hudby, spojený s charakteristickým zpěvným a tanečním projevem (terchovská kroucená, resp. čardáš), vázaným na jednu lokalitu a její širší okolí.

6) Od roku 2017 byl na reprezentativní seznam nemotného kulturního dědictví lidstva UNESCO zapsán také **Horehronský vícehlasný zpěv**. Zpívají ho muži i ženy. Nejznámější písničkou, kterou si můžeme pustit, je **Na kráľovej holi**. Horehronský vícehlasný zpěv je typický pro oblast, která se nachází v samotném středu Slovenska, na Horehroní. Jde o kraj v okolí Banské Bystrice a Brezna. Na Slovensku se objevil už ve 14. století s valašskou kolonizací a na Horehroní se dodnes používá **například během bohoslužeb v kostelích**.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Nauč se slovenské písničky.

Slovenská národní hymna

/:Nad Tatrou sa blýska
hromy divo bijú:/
/:Zastavme ich bratia,
veď sa ony stratia
Slováci ožijú.:/

/:To Slovensko naše
posiaľ tvrdo spalo.:/
/:Ale blesky hromu
vzbudzujú ho k tomu
aby sa prebralo.:/

Anička dušička

Anička, dušička, kde si bola,
keď si si čižmičky zarosila.
/:Bola som v hájičku, žala som trávičku,
duša moja, duša moja.:/

A ja som po tri dny trávu kosil,
ja som si čižmičky nezarosil.
/:A ja som hrabala, teba som čakala,
duša moja, duša moja.:/

METODICKÉ LISTY – TĚLESNÁ VÝCHOVA

Mezioborové vztahy:	Další cizí jazyk
Výukové metody a strategie:	pohybová hra, skupinová aktivita
Časová dotace:	1 vyučovací hodina
Vzdělávací cíle:	trenink týmové spolupráce a kooperace, seznámení se s názvy měsíců ve slovenštině
Pomůcky:	kartičky s názvy měsíců ve slovenštině a češtině, mince

Postup:

1) Zahrajeme si s žáky pohybovou hru na téma **názvy měsíců ve slovenštině**. Předem si připravíme kartičky s názvy měsíců ve slovenštině a češtině. Názvy měsíců ve slovenštině si společně přečteme, aby je žáci pochopili a byli schopní si je zapamatovat. Pomůže jim v tom znalost anglických názvů.

Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Január	Február	Marec	Apríl	Máj	Jún	Júl	August	September	Október	November	December

2) Rozdělíme žáky na dva přibližně vyrovnané týmy a rozdáme jednomu kartičky ve slovenštině a druhému v češtině. Každý si svůj název přečte, sdělí ho spoluhráčům, ale neukazuje protějšimu týmu.

3) Obě družstva se nacházejí na jedné straně tělocvičny. Dobrovolník z prvního týmu pomoci losování (třeba můžeme hodit mincí) vybere způsob představení měsíce protějšimu týmu: **pantomima** nebo pomocí **jedné věty** (podmínka: nepoužíváme názvy ročních období).

4) Hráč předstoupí před druhý tým a snaží se název měsíce předvést. Protihráči společně hádají, a když správně uhodnou, tak hráč se stejným názvem měsíce v jiném jazyce běží na druhou stranu tělocvičny a ten hráč, který měsíc ukazoval, se snaží ho chytit.

5) Pokud ho chytí, odvádí ho do svého týmu, pokud ne, odchází s ním do protějšiho týmu. Vyhrává ten tým, který nasbíral více protihráčů.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

POUŽITÉ ZDROJE

[CIT. 2023-10-10] DOSTUPNÉ POD LICENCÍ PUBLIC DOMAIN
A CREATIVE COMMONS Z:

OBRÁZKY:

- https://www.kniznice.cz/media/k2/items/cache/9415f9bcd76598f9c08127db1641b596_M.jpg
- https://kladskkepomezi.cz/files/repository/1897/static_page/Bozena-na-web.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e2/Babi%C4%8Dka_%281855%29.jpg
- https://img.luxor.cz/detail_big/1000/700/produkty/9788020720634.webp?cbk=459583
- https://dam.nmhmedia.sk/image/bbffe03-db05-4fc6-ba63-92af6be6e383_juraj-janosik-prekvapi.jpg/1024/0
- <https://muzeumricany.cz/wp-content/uploads/2020/10/cep-scaled.jpg>
- https://www.keliwood.cz/userfiles/fotoprodukt/safel_15l_1_th.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/e/e6/Flag_of_Slovakia.svg/1200px-Flag_of_Slovakia.svg.png
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/d/d2/Coat_of_arms_of_Slovakia.svg/720px-Coat_of_arms_of_Slovakia.svg.png
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5a/%D0%97%D1%83%D0%B7%D0%B0%D0%B-D%D0%B0_%D0%A7%D0%B0%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%2802-11-2021%29.jpg
- <https://data.ceskekormidlo.cz/Zajezd/15023/125911.jpeg>
- <https://ceskekormidlo.cz/wp-content/uploads/2020/05/Pozn%C3%A1vac%C3%AD-z%C3%A1jezdy-Slovensko-Bratislavsk%C3%BD-kraj-Bratislava-s-plavbou-na-Dev%C3%ADn.jpeg>
- https://www.minib.cz/upItems/imgs/003/BA_hrad_m_0002.jpg
- <https://zn.sk/wp-content/uploads/2017/10/bratislava-hrad.jpg>
- https://i.dailymail.co.uk/i/pix/2010/06/30/article-1290885-0A452652000005DC-941_634x922.jpg
- <http://t3.gstatic.com/licensed-image?q=tbn:ANd9GcSGf2oLmMbg8mWdNrjDlQo1d8cq4riG2aDSq0rLl-kDQE-5fo1Bys-OdNebu4nM1nydo>
- https://cdn.pixabay.com/photo/2018/03/16/16/57/pleso-3231824_960_720.jpg
- <https://img.genial.ly/62e019acb8b51a001ab66f56/81300199-8f44-4e5b-a1bd-c2f06bc7e1b2.jpeg>
- https://storage.googleapis.com/businessinfo_cz/2021/01/185a1c2a-slovensko-bratislava-shutterstock-158023259-scaled.jpg
- https://data.sashe.sk/photos/2022/07/14/147048/b-b-R14709889_147048_20220714_89548.jpg
- <https://www.praveslovenske.sk/wp-content/uploads/2021/01/4-dekory-na-vystavných-vázach-v-pecnom-priestore.jpg>
- <https://www.textillux.sk/files/upload/blog/predlohy-a-vzory-na-vysivanie/Textillux.sk-mapa-slovenskej-ludovej-vysivky-slovake.eu.jpg>
- [OIP.Ly5ZihCY3pGQ9kQVY9SFqAHaKV_474x661_\(bing.com\)](https://OIP.Ly5ZihCY3pGQ9kQVY9SFqAHaKV_474x661_(bing.com))
- [vysivka2-460x460.jpg_460x460_\(ludovakultura.sk\)](https://vysivka2-460x460.jpg_460x460_(ludovakultura.sk))
- <https://www.czechdesign.cz/files/45543-60.jpg>
- https://1gr.cz/fotky/idnes/20/094/cl5/JB866b32_xbanic2.jpg
- <https://docplayer.cz/docs-images/115/215834354/images/50-0.jpg>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

INBÁZE

- <https://topskokpadakem.cz/wp-content/uploads/2019/03/padak-typu-kridlo.jpg>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/78/Paraglider_kobala.jpg
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/8/8b/Leonardo_da_Vinci_parachute_04659a.jpg/800px-Leonardo_da_Vinci_parachute_04659a.jpg
- https://www.marsjev.cz/media/cache/file/6d/03_ZVP-80.08_2.jpg
- <https://www.receptyonline.cz/wp-content/uploads/2008/05/pyrohy-s-brinzou-indruchova.jpg>
- <https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/b/b9/HaluskyzoZiaru.JPG/1200px-Haluskyzo-Ziaru.JPG>
- https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/4e/Údený_korbáčik_%28Slovakia%29.jpg/1200px-Údený_korbáčik_%28Slovakia%29.jpg
- <https://ich.unesco.org/img/photo/thumb/00906-BIG.jpg>
- <https://ich.unesco.org/img/photo/thumb/00907-HUG.jpg>
- <https://slovander.sk/wp-content/uploads/2020/09/na-upatia-hor-za-bacom-oveckami-a-dobrym-syrom-585x318.png>
- https://www.tradicnivyrobek.cz/user/documents/upload/gallery/1_TVŠ_web_220225_30.jpg

WWW:

- https://inbaze.cz/wp-content/uploads/2020/12/KP_slovenska.pdf
- <https://inbaze.cz/publikace-a-metodicke-materialy/#bedynky>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bo%C5%BEena_N%C4%9Bmcov%C3%A1
- https://cs.wikipedia.org/wiki/T%C5%99i_o%C5%99%C3%AD%C5%A1ky_pro_Popelku
- <https://www.csfd.cz/film/3145-princezna-se-zlatou-hvezdou/prehled/>
- <https://www.csfd.cz/film/3145-princezna-se-zlatou-hvezdou/prehled/>
- [https://cs.wikipedia.org/wiki/Sedmero_krkavc%C5%AF_\(film,_1993\)](https://cs.wikipedia.org/wiki/Sedmero_krkavc%C5%AF_(film,_1993))
- <https://www.csfd.cz/film/346919-sedmero-krkavcu/prehled/>
- <https://www.csfd.cz/film/225958-smolicek/recenze/>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Vandr>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Juraj_J%C3%A1no%C5%A1%C3%ADk
- <https://edu.ceskatelevize.cz/video/9174-povest-o-janosikovi>
- <https://www.youtube.com/watch?v=vqXGGV72IW0>
- <https://www.youtube.com/watch?v=9F5IlbPD5aI>
- <https://www.youtube.com/watch?v=grWxvb4cCNY>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C3%A1%C5%99e%C4%8D%C3%AD_sloven%C5%A1tiny
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Sloven%C5%A1tina>
- <https://translate.google.cz/?hl=cs>
- <https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Slovensko>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Prezident_Slovenské_republiky
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bratislavsk%C3%BD_hrad
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Dunaj>
- <https://edu.ceskatelevize.cz/video/2162-staty-evropy-slovensko?vsrc=vyhledavani&vsrcid=evropsk%C3%A9+pexeso>
- <http://t3.gstatic.com/licensed-image?q=tbn:ANd9GcSGf2oLmMbg8mWdNrjDlQo1d8cq4riG2aDSq0rLL-kDQE-5fo1Bys-OdNebu4nM1nydo>
- <https://mapy.cz/zakladni?source=osm&id=1017121839&x=19.1471013&y=46.6855652&z=5>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

- https://cs.wikipedia.org/wiki/L%C3%ADpa_kr%C3%A1le_Maty%C3%A1%C5%A1e
- <https://www.travelmag.cz/zajimavosti-na-slovensku-pamatky-a-zajimava-mista-k-navstiveni/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=lwTa8aZDOH0&feature=youtu.be>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Bojn%C3%BD_z%C3%A1mek
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Spi%C5%A1sk%C3%BD_hrad
- <https://hashtag.zoznam.sk/povest-o-spisskom-hrade/>
- <https://youtu.be/1oWrTCHBt0Y>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Most_Slovenského_národn%C3%ADho_povstán%C3%AD
- <https://view.genial.ly/63ee577a24ca540019898360/interactive-content-basic-map>
- <https://www.treking.cz/priroda/slovensky-raj-priroda.htm>
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_parky_na_Slovensku
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Tatranský_národn%C3%AD_park
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_park_N%C3%ADzké_Tatry
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_park_Slovenský_ráj
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_park_Poloniny
- https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Národn%C3%AD_park_Slovenský_kras
- <https://nppoloniny.sopsr.sk/priroda-2/fauna/>
- <https://travelking.cz/blog/objevte-to-nej-ze-slovenska-9-nejkrasnejsich-narodnich-parku>
- <https://hotelove.cz/wp-content/uploads/2021/01/slovensko-mapa-1.jpg>
- <https://i.pinimg.com/originals/ba/5b/25/ba5b2506a993ee0e56f1ba13ff3a5a57.jpg>
- <https://www.sorger.cz/uploads/images/kvizy/ukázka%20máp/farebna-mapa-kraje.jpg>
- https://g.denik.cz/122/d9/vanocce_slovensko_168801194-jpg_denik-630.jpg
- <http://slovensko.svetadily.cz/clanky/Slovenske-vanocni-tradice>
- <http://www.milujivelikonocce.cz/cs/temata/show/velikonocce-v-zahranici/154-velikonocce-na-slovensku-a-v-polsku/>
- www.svetvemne.cz/recept-cs/bobalky-s-makem
- [TOP5 - nejpopulárnější vyšívací stehy | vysivani-online.cz](http://www.top5-nejpouzivanejsi-vysivaci-stehy-vysivani-online.cz)
- [Ludové predlohy a vzory na vyšívanie - na stiahnutie zdarma | Textillux.sk](http://www.ludove-predlohy-a-vzory-na-vysivanie-na-stiahnutie-zdarma-Textillux.sk)
- https://www.kyjovske-slovacko.com/sites/default/files/prilohy/metodika_pleteni_z_kukuricneho_susti.pdf
- <http://www.mk3k.cz/shop.php?article=1180&version=1180#1180>
- <https://inbaze.cz/publikace-a-metodicke-materialy/#bedynky>
- <https://www.cz-milka.net/kreativni-tvorba-navody/2012-11-04-figurky-z-kukuricneho-susti/>
- <https://remesla.mjakub.cz/cs-cz/navod-panenka-z-kukuricneho-susti>
- <https://www.living.cz/jak-si-udelat-venec-z-beleneho-kukuricneho-susti/12/>
- https://www.youtube.com/watch?v=Q5NG7SMGibU&feature=emb_rel_end
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Modrotisk>
- <https://www.fler.cz/blog/modrotisk1-36933>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Modrotisk>
- <https://www.kudyznudy.cz/aktuality/modrotisk-nova-ceska-stopa-v-unesco>
- <https://www.modrotlac.sk/vzory/>
- <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1126666764-toulava-kamera/219562221500004/obsah/671469-modrotisk>
- https://www.youtube.com/watch?v=TAA_m0pePbo
- <https://tvorimeprodeti.cz/vytvarka/diy-modrotisk/>
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Kolibra>
- <https://www.tatry.cz/cs/salasnictvi-na-slovensku>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

- <https://www.pikist.com/free-photo-vrobp/cs>
- <https://file.mahalo.cz/2013/10/mexicane.jpg>
- https://www.google.com/search?q=princ+charles+v+cylindru&tbm=isch&ved=2ahUKEwig8vra-5_4Ah-VTIMUKHY2_DyoQ2-cCegQIABAA&oq=princ+charles+v+cylindru&gs_lcp=CgNpbWcQAzoFCAA-QgAQ6CAGAELEDEIMBOgsIABCABBCxAxCDAToICAAQgAQQsQM6BAGAEEM6BAGAEBA4BA-gAEBhQ3AdYIS1goC9oAHAAeACAAZIBiAHuEJIBBDIxLjSYAQcGAAQgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABA-Q&scclient=img&ei=SLGhYqCuF9PAIAaN_77QAg&bih=577&biw=1280#imgsrc=pYT3-1eLZephHM
- <https://www.oasysparquetematico.com/wp-content/uploads/2018/01/destacada.jpg>
- <https://p0.pikist.com/photos/855/603/belgium-waterloo-folklore-napoleon-time.jpg>
- <https://mediagurucdneu.azureedge.net/media/1565/liptov.jpg>
- https://www.google.com/search?q=slovensk%C3%BD+ba%C4%8Da&tbm=isch&ved=2ahUKEwjY--CHiP79AhUmmycCHctOCgkQ2-cCegQIABAA&oq=sloba%C4%8Da&gs_lcp=CgNpbWcQARgAMgY-IABAHEB46BQgAEIAEOgcIABCKBRBDogQIABAEoggIABAIEAcQHID-CFiIjMDHM2gAcAB4AIA-BbogBjgOSAQM0LjGYAQcGAAQgAQtnD3Mtd2l6LWltZ8ABAQ&scclient=img&ei=C5LiZJjKH6a2nsE-Py52pSA&bih=686&biw=1420&client=safari
- <https://www.stream.cz/jidlo-s-r-o/jak-se-vyrabi-tradicni-slovenske-ovci-syry-236517>
- <https://www.reflex.cz/clanek/lide-a-zeme/89788/salase-v-ohrozeni-slovensko-se-potyka-s-nedostatkem-tradicnich-pastevcu-ovci.html>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0tefan_Bani%C4%8D
- https://www.idnes.cz/technet/technika/stefan-banic-padak-vynalez-patent-zednik.A211208_143959_tec-technika_alv
- <https://cs.wikipedia.org/wiki/Driny>
- <https://gdtp.ru/cs/lifestyle-pregnant/kak-sdelat-igrushechnyi-parashyut-iz-bumagi-model-parashyuta.html>
- <https://jayassen.com/materstvi/jak-vyrobit-padak-z-papiru/>
- <https://www.youtube.com/watch?v=76HzrbL6eao>
- <https://www.piesne.sk/anicka-dusicka/>
- <https://www.podluzanek.cz/pisen/anicka-dusicka>
- <https://www.youtube.com/watch?v=kw5pWMPXJU4>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Slovensk%C3%A1_hymna
- <https://youtu.be/fgoRHxFBSGQ>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%BDudov%C3%ADt_%C5%A0t%C3%BAr
- <https://www.youtube.com/watch?v=rYCM-dzR-hY>
- <https://youtu.be/kR0I1TK1cDw>
- <https://youtu.be/D4Z4R74qN80>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

